

Hoogheemraadschap van
Schieland en de Krimpenerwaard

Jaarverslag 2015

Inhoudsopgave

Inleiding	3
1 Jaarverslag 2015	4
1.1 Programmaverantwoording 2015	5
1.1.1 Exploitatierkening naar programma's	5
Programma 1: Waterveiligheid	5
Programma 2: Oppervlakte- en grondwater	11
Programma 3: Afvalwaterketen en emissies	21
Programma 4: Wegen	30
Programma 5: Omgeving en organisatie	34
1.2 Paragrafen	45
1.2.1 Paragraaf incidentele baten en lasten	45
1.2.2 Onttrekkingen aan bestemmingsreserve	46
1.2.3 Waterschapbelastingen	46
1.2.4 Weerstandsvermogen	47
1.2.5 Financiering	47
1.2.6 Verbonden partijen	49
1.2.7 Bedrijfsvoering	50
1.2.8 EMU-saldo	51
Investerings	53
2 Jaarrekening 2015	56
Algemeen	57
Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling	57
2.1 Exploitatierkening naar kosten- en opbrengstsoorten	61
2.2 Exploitatierkening naar programma's en kostendragers	65
2.2.1 Ondersteunende producten	66
2.3 Balans per 31-12-2015	68
2.3.1 Toelichting op de balans	69
2.3.2 Niet uit de balans blijvende verplichtingen	74
2.4 WNT-verantwoording	76
Controleverklaring	78
Vaststelling	80

Inleiding

Omdat we in 2015 het einde van de Waterbeheerplanperiode 2010-2015 hebben bereikt, doen we in deze jaarrekening verslag van de resultaten van het afgelopen jaar en maken we ook de eindbalans op van de doelen die wij wilden halen in de afgelopen zes jaar.

Doelstellingen

Van de oorspronkelijke 73 doelen van het Waterbeheerplan zijn er binnen de gestelde periode 70 behaald. Met de uitvoering van de 70 doelen hebben wij belangrijke verbeterstappen gezet in het toekomstbestendig maken van ons waterbeheer. Dit deden wij door het treffen van talloze fysieke maatregelen – mede door de bouw van diverse gemalen, vervanging van bruggen en duikers, uitvoering van dijkversterkingen en kadeophogingen en reconstructie van wegen – en door versterking en aanpassing van de manier van uitvoering van ons werk.

Wij hebben de kennis over ons gebied een stevigere basis gegeven door in brede zin onze gegevens op orde te brengen. Daarnaast hebben wij vele werkprocessen gemoderniseerd door gebruik te maken van digitalisering. Dit heeft niet alleen te maken met de administratieve werkprocessen, maar ook met de werkprocessen waarmee wij ons water(keten)beheer uitvoeren. De modernisering van het kantoorgebouw aan de Maasboulevard vormt straks, voor medewerkers en bezoekers, een tastbaar sluitstuk van deze periode. Het biedt plaats aan een moderne werkstijl en zorgt voor digitale interactie met onze inwoners en bedrijven. Het is bovendien een aangenaam huis waar zelfstandige en betrokken professionals het werk van het Hoogheemraadschap uitvoeren. De situatie die wij daarmee in ons gebied en onze organisatie bereikt hebben, vormt een goed vertrekpunt voor de nieuwe focus die bepaald wordt in het nieuwe Waterbeheerplan voor de komende periode.

Resultaten

De jaarrekening 2015 sluit met een resultaat dat € 3,4 miljoen positiever is dan bij de begroting was berekend en bedraagt € 3,8 miljoen negatief. Er was een negatief resultaat begroot van € 7,2 miljoen. Incidentele extra inkomsten en minder hoge uitgaven zijn hier de belangrijkste oorzaak van. Tevens valt het eindsaldo (€ 804.000) van de baggervoorziening vrij ten behoeve van het exploitatieresultaat, wat zorgt voor een positiever resultaat. Door dit positieve resultaat wordt een minder zwaar beroep gedaan op de reserves dan waar we vanuit waren gegaan, hetgeen de financiële positie voor de komende jaren ten goede komt. Het beleid blijft echter om de tariefegaliseringsreserves af te bouwen.

1 Jaarverslag 2015

1.1 Programmaverantwoording 2015

Dit hoofdstuk bevat de vijf programma's die in grote lijnen gebaseerd zijn op de thema's uit het Waterbeheerplan (WBP) 2010-2015. Elk programma is opgebouwd uit een aantal vaste elementen.

In het eerste deel is per programma weergegeven wat het in hoofdlijnen inhoudt en welk effect hiermee wordt beoogd.

Het tweede deel beschrijft wat gepland was in 2015 om de doelen te bereiken. Er wordt daarbij een beschrijving gegeven van de uitgevoerde maatregelen en prestaties in 2015. De genoemde maatregelen zijn afkomstig uit de programmabegroting en voorjaarsnota 2015.

Tot slot volgt in het derde deel een toelichting op het financieel resultaat in 2015.

1.1.1 Exploitatierkening naar programma's

Programma 1: Waterveiligheid

Inhoud programma

Het hoogheemraadschap draagt zorg voor veilige waterkeringen en bevordert de veilige inrichting van het beheersgebied. Dit houdt in:

- * het voorkomen van overstroming;
- * het beperken van de gevolgen van een overstroming;
- * het bestrijden van incidenten, calamiteiten en rampen.

Hiervoor zijn landelijke en provinciale programma's opgesteld die het hoogheemraadschap uitvoert, zoals het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) en het Deltaprogramma (DP).

Beoogd effect

Voldoende beschermen tegen overstroming, zoveel mogelijk beperken van de gevolgen van overstromingen en in stand houden van het boezem(kade)stelsel.

Ambitie: Basisgegevens op orde.

Het hoogheemraadschap had voor 2015 de volgende maatregelen benoemd:

- Het besluitvormingstraject voor de legger van de primaire waterkeringen is afgerond.

Uitvoering:

Het ontwerp van de legger is vastgesteld. Er zijn twee bewonersavonden gehouden. De inspraakprocedure is afgerond. De ontwerplegger is digitaal beschikbaar voor de ingelanden.

- De actualisatie van de legger voor de overige waterkeringen is begonnen.

Uitvoering:

Er vindt momenteel een inventarisatie plaats naar de overige waterkeringen. Samen met de provincie wordt bezien welke status de huidige secundaire en voorliggende waterkeringen moeten verkrijgen.

- Alle door het hoogheemraadschap en derden uitgevoerde onderhoudswerken leggen we vast in Iris.

Uitvoering:

Informatie over de uitgevoerde onderhoudswerken wordt vastgelegd in Iris.

- Het hoogheemraadschap participeert in het HWBP en levert tijdig de benodigde informatie voor het programma en de diverse projecten.

Uitvoering:

Status van de projecten:

- Nederlek: afgerond
  - Bergambacht, Ammerstol en Schoonhoven (BAS): afgerond
  - Krimpen aan de Lek: in uitvoering
  - Capelle-Moordrecht: planvorming gereed, aanbesteding plaatsgevonden
  - Krachtige IJsseldijken Krimpenerwaard (KIJK): verkenning gestart
- Het hoogheemraadschap voert de inspecties uit van de primaire, regionale en overige waterkeringen volgens het inspectieplan en zorgt voor opvolging van de constateringen door zelf in actie te komen of door handhaving.

Uitvoering:

De inspecties van de keringen zijn uitgevoerd. De resultaten zijn vastgelegd in een digitale app en er is opvolging gegeven aan de geconstateerde schadebeelden.

- In 2015 wordt de nota Waterkeringen met daarin de uitgangspunten voor het beheer opgeleverd. Het hoogheemraadschap implementeert de Dijkadviesmodule (DAM) en maakt gebruik van de mogelijkheden die dit biedt.

Uitvoering:

De nota Waterveiligheid, waarin de uitgangspunten voor het beleid en beheer en onderhoud van de waterkeringen zijn samengebracht, is afgerond en wordt momenteel intern gebruikt en gereviewd. Met de eerste versie van DAM zijn enkele pilots uitgevoerd. DAM wordt momenteel voor alle waterkeringen geïmplementeerd.

- Het hoogheemraadschap gaat aan de slag met het implementeren van het overstromingsrisico, bepaalt het hydraulische belastingniveau en zorgt voor aanvullende geotechnische gegevens passend bij de nieuwe normering.

Uitvoering:

In samenwerking met Rijkswaterstaat, het HWBP en DP Rijnmond-Drechtsteden wordt als gevolg van de nieuwe normering onderzoek verricht naar het hydraulisch belastingniveau. Aandachtspunten hierbij zijn de maatgevende waterstanden als gevolg van de faalkansen van de Maeslantkering en de stormvloedkering Hollandsche IJssel.

- Het hoogheemraadschap bepaalt de ambities en benodigde ontwikkelingen om te kunnen voldoen aan de zorgplicht en begint met de implementatie daarvan.

Uitvoering:

Er is gestart met de interne ambitiebepaling en het creëren van een gezamenlijk beeld van de impact van de zorgplicht. De benodigde organisatorische capaciteit om de implementatie vorm te geven en de processen in te bedden in de organisatie is in het nieuwe HWBP opgenomen.

Verder werkt het hoogheemraadschap aan het opstellen van geharmoniseerde en geactualiseerde beleidsregels voor het beheer en onderhoud van de waterkeringen:

- De beleidsregel Bomen en beplantingen op primaire waterkeringen wordt vastgesteld.

Uitvoering:

Er ligt een eerste concept beleidsregel Bomen en beplantingen op primaire waterkeringen. Voordat het besluitvormingstraject kan worden ingezet, moet een redeneerlijn worden uitgewerkt hoe met bestaande ongewenste situaties moet worden omgegaan. Dit is zowel

vanuit communicatief oogpunt als ook vanuit capaciteit (hoeveelheid ongewenste situaties) een uitdagend proces dat momenteel wordt doorlopen. In het kader van de actualisatie van de keur zijn algemene regels voor bomen en beplantingen wel al geactualiseerd.

- Er wordt gewerkt aan een beleidsregel Bomen en beplantingen op regionale waterkeringen.

Uitvoering:

Het opstellen van deze beleidsregel is afhankelijk van hoe de nieuwe beleidsregel voor de primaire waterkering uiteindelijk vorm zal krijgen en met name hoe met nieuwe ongewenste situaties moet worden omgegaan. In het kader van de actualisatie van de keur zijn algemene regels voor bomen en beplantingen geactualiseerd.

Ambitie: *Prominente rol bij beleidsontwikkelingen en ruimtelijke ordening aangaande waterveiligheid.*

Het hoogheemraadschap had voor 2015 de volgende maatregelen benoemd:

- Het hoogheemraadschap brengt zijn kennis in en wisselt deze uit door deel te nemen aan landelijke en regionale overleggen/commissies, zoals de werkgroep waterkeringen van de Unie van Waterschappen, de watersysteemgroep (nieuwe hydraulische randvoorwaarden), de Projectoverstijgende Verkenning (POV) Macrostabieliteit, het project verbeteren faalkans stormvloedkering Hollandsche IJssel, de implementatie Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR) en het onderzoek Nut en noodzaak van compartimentering- en voorlandkeringen.

Uitvoering:

Het hoogheemraadschap is ambtelijk en bestuurlijk vertegenwoordigd in de diverse gremia en brengt daar de belangen van het hoogheemraadschap naar voren. Er wordt samengewerkt naar landelijke en regionale waterveiligheidsoplossingen voor nu en voor de toekomst.

- Het hoogheemraadschap werkt mee aan implementatie van de deltabeslissingen vanuit het Deltaprogramma en levert een bijdrage aan de governance waaronder het gebiedsoverleg Rijnmond-Drechtsteden en de pilot Krimpenerwaard vallen.

Uitvoering:

Het hoogheemraadschap heeft zowel landelijk als regionaal meegewerkt aan het Deltaprogramma. Het hoogheemraadschap is trekker van de pilot Ruimtelijk Instrumentarium Dijken (RID).

- Het hoogheemraadschap levert een bijdrage aan de samenwerking binnen en sturing van het HWBP en actualisering/prioritering van het programma.

Uitvoering:

In de planperiode is het eerste nieuwe HWBP 2014-2019 tot stand gekomen. Het programma omvat de afgekeurde dijkvakken uit de derde toetsronde en de reeds lopende dijkversterkingen uit de tweede toetsronde. Het HWBP is een aanhoudend programma dat op basis van urgentie jaarlijks wordt bijgesteld. Een gezamenlijk programmabureau van Rijk en waterschappen is verantwoordelijk voor het HWBP. Financiering vindt plaats op basis van een in het bestuursakkoord Water afgesproken kostenverdeling. Het Rijk neemt 50 procent voor haar rekening. De waterschappen dragen 40 procent bij door middel van het vereveningsfonds en 10 procent als direct projectgebonden bijdrage. Het hoogheemraadschap heeft meegewerkt aan zowel de governance van het programmabureau als de jaarlijkse opstelling van het programma (urgentie en prioritering).

- Het hoogheemraadschap adviseert bij formele planwijzigingen over de gevolgen voor waterveiligheid bij herontwikkeling.

Uitvoering:

Gemeenten en projectontwikkelaars zijn geadviseerd over de ontwikkeling van projecten en het opstellen van gebiedsvisies. Voorbeelden zijn de ontwikkeling/inrichting van Westergouwe en de omgeving Westzeedijk.

- Het hoogheemraadschap is medeorganisator van planstudies en nadere analyses en neemt het initiatief tot het ontwikkelen van alternatieven waarbij de waterveiligheid beter gewaarborgd is. In 2015 betreft dit onder andere de verbinding A13-A16, Klimaatagenda Rotterdam en de Deltametropool.

Uitvoering:

Het hoogheemraadschap neemt deel aan de planstudies en nadere analyses.

- Het hoogheemraadschap bepaalt zijn rol in meerlaagse veiligheid en werkt uit wat de bijdrage kan en/of moet zijn in laag twee en drie.

Uitvoering:

Dit proces wordt de komende jaren nader uitgewerkt in het kader van het Deltaprogramma.

- Het hoogheemraadschap begint met de ontwikkeling van overstromingsmodellen voor het geval de regionale waterkeringen falen.

Uitvoering:

Conform planning. Er is onder andere gestart met een literatuuronderzoek.

Ambitie: Waterkeringen op orde.
--

Het hoogheemraadschap had voor 2015 de volgende maatregelen benoemd:

- Het hoogheemraadschap werkt aan de toetsing van de regionale waterkeringen volgens het provinciale draaiboek en de geldende wet- en regelgeving.

Uitvoering:

Het hoogheemraadschap heeft een plan van aanpak voor de toetsing van de regionale waterkeringen opgesteld en dit gedeeld met de provincie Zuid-Holland als toezichthouder.

- Het hoogheemraadschap werkt mee aan het opstellen van de landelijke kaders voor de toetsing van de primaire waterkeringen en stelt een plan van aanpak op dat daar binnen past.

Uitvoering:

Het hoogheemraadschap werkt mee aan de ontwikkeling van het WTI (wettelijk toetsinstrumentarium). Er is meegewerkt aan een pilot om de werking van het instrumentarium te testen.

- Het hoogheemraadschap voert de dijkversterkingen Bergambacht-Ammerstol-Schoonhoven (BAS) en Krimpen uit en rondt deze af zodat na 2015 alleen nog de nazorg en herinrichting resteert.

Uitvoering:

- De dijkversterking Nederlek is afgerond;
- De dijkversterking BAS is afgerond;
- De dijkversterking Krimpen is nagenoeg afgerond.

- Het hoogheemraadschap voert de reconstructies van de regionale waterkeringen uit volgens het meerjarenonderhoudsprogramma. Zie ook de maatregel bij het laatst genoemde doel van dit programma.

Uitvoering:

Het reconstructieprogramma Regionale waterkeringen is conform planning opgepakt.

Het hoogheemraadschap heeft de volgende kadevakken uitgevoerd en opgeleverd:

- Langevaart I (BLE044)
- Langevaart II (BLE045)
- Dorp West I (BLE015)
- Dorp West II (BLE016)
- De Kooi (BLE025)
- Oranjewijk (BLE042)
- Hoge Bergse Bos I (BLE026)
- Lage Bergse Bos I (BLE028)

- De verkenning van de dijkversterkingsprojecten Ouderkerk en Gouderak is begonnen.

Uitvoering:

Er is een projectorganisatie ingericht. De verkenning van de dijkversterking Krachtige IJseldijken Krimpenerwaard (KIJK, Gouderak en Ouderkerk) is begonnen. De subsidiebeschikking voor de verkenning is aangevraagd. Daarnaast is de dijkversterking bij Capelle-Moordrecht aanbesteed en gegund aan de aannemer.

- Het hoogheemraadschap begint met de POV Voorlanden.

Uitvoering:

De voorbereiding POV Voorlanden is gestart.

- Het hoogheemraadschap onderhoudt (maait) en beheert de primaire en regionale waterkeringen volgens de streefbeelden en de richtlijnen.

Uitvoering:

Het beheer onderhoud aan de primaire en regionale waterkeringen is conform de gestelde richtlijnen uitgevoerd.

- Het hoogheemraadschap voert de reconstructies van de primaire waterkeringen uit volgens het onderhoudsprogramma, voor zover het de dijkvakken betreft die in de derde toetsronde zijn goedgekeurd. Evenals in 2014 worden op basis van inspecties de reconstructies van de afgekeurde dijkvakken beperkt tot de hoogst noodzakelijke werkzaamheden, in afwachting van structurele versterking in het kader van het HWBP.

Uitvoering:

Conform de planning is een deel van de glooiing van Groenedijk hersteld.

- Het hoogheemraadschap voert de reconstructies van de regionale waterkeringen uit volgens het meerjarenonderhoudsprogramma en overlegt daarbij met gemeenten, betrokken bewoners, bedrijven en andere partijen.

Uitvoering:

Zie de opmerkingen bij doel 6.

- Het hoogheemraadschap zorgt er voor dat na afloop van een reconstructie de waterkeringen in alle aspecten voldoen aan de bepalingen in de Keur en leggers.

Uitvoering:

Bij de reconstructies die in 2015 zijn afgerond, is dit gerealiseerd.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

Beleidsproduct	Budget	Realisatie	Restant	% restant
BP01 Eigen plannen	329	423	-94	-29%
BP02 Plannen van derden	27	11	16	59%
BP03 Beheersinstrumenten waterkeringen	856	784	72	8%
BP04 Aanleg en onderhoud waterkeringen	11.472	11.341	131	1%
BP05 Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding	252	160	92	37%
	12.936	12.719	217	2%

Afrondingsverschillen mogelijk

Toelichting op financieel resultaat

Eigen plannen

Er is bijna € 100.000 uitgegeven aan hogere doorberekende personeelskosten, omdat er meer uren zijn besteed aan strategische plannen zoals het HWBP.

Beheersinstrumenten waterkeringen

Op dit beleidsproduct zijn de kosten van veiligheidstoetsing van waterkeringen lager dan begroot doordat is meegelift met HWBP. Verder vielen de kosten van proeftoetsing lager uit dan begroot.

Aanleg en onderhoud waterkeringen

De overige exploitatiekosten van dit beleidsproduct zijn lager doordat de bijdrage aan het HWBP circa € 64.000 lager is dan begroot. Ook zijn de advieskosten voor onderhoud aan de primaire waterkeringen circa € 50.000 lager, omdat bij inspecties minder schadebeelden aan de primaire waterkeringen zijn geconstateerd. Het overige verschil wordt verklaard door lagere doorberekende personeelskosten (uren).

Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding

De onderschrijding van het budget van dit beleidsproduct wordt vooral veroorzaakt door lagere kosten van werkkleding en overige hulpmiddelen van het dijkleger. Ook de presentiegelden van het dijkleger zijn lager dan begroot. Tot slot zijn er minder uren besteed aan dit beleidsproduct.

Programma 2: Oppervlakte- en grondwater

Inhoud programma

Het hoogheemraadschap draagt zorg voor de inrichting en het beheer van het oppervlaktewater, grondwater en de vaarwegen in het beheersgebied. Binnen oppervlaktewater zijn drie subthema's te onderscheiden: waterkwantiteit, zoetwatervoorziening & wateraanvoer en waterkwaliteit. Hierbij wordt uitgegaan van landelijke programma's die het hoogheemraadschap uitvoert, zoals het Nationaal Bestuursakkoord Water en de Kaderrichtlijn Water.

Beoogd effect

Het beoogde effect is het tegengaan van wateroverlast in stedelijk en landelijk gebied, de beschikbaarheid van voldoende zoet water in droge perioden, het voldoen aan ecologische doelstellingen en het in stand houden van bestaande gebruiksmogelijkheden door het op orde brengen en houden van het watersysteem.

Ambitie: Basisgegevens oppervlaktewater zijn op orde.

Het hoogheemraadschap had voor 2015 de volgende maatregelen benoemd:

- Naar aanleiding van nieuwe peilbesluiten actualiseert het hoogheemraadschap de leggers voor hoofd- en boezemwatergangen. In 2015 gaat het om de legger voor het gebied Schieland.

Uitvoering:

De legger voor het gebied Schieland is in 2015 geactualiseerd en vastgesteld.

- Het hoogheemraadschap voert het meetplan 2015 voor waterkwaliteit uit, inclusief de monitoring in het kader van de Kaderrichtlijn Water (KRW).

Uitvoering:

Het meetplan Waterkwaliteit is in 2015 volgens planning uitgevoerd.

- Implementatie van het WIS (Waterkwantiteit Informatie Systeem). Het in gebruik nemen en uitrollen binnen het hoogheemraadschap.

Uitvoering:

Het WIS is operationeel. Inmiddels is gestart met fase twee. Dit project is gericht op de verdere doorontwikkeling van het WIS tegenover het operationeel beheer en het delen van data, zowel intern als extern.

- Het hoogheemraadschap voert watersysteemanalyses uit en actualiseert de modellen.

Uitvoering:

De analyses zijn volgens planning uitgevoerd. De watersysteemanalyses voor Capelle aan den IJssel zijn afgerond, de analyses voor de Tweemanspolder en de polder De Wilde Veenen zijn gestart.

Inrichten, opleveren en in gebruik nemen van een nieuw databeheersysteem voor waterkwaliteitsgegevens: IRIS-OWA.

Uitvoering:

Er is een nieuw systeem, DAWACO, aangeschaft en de implementatie daarvan is in gang gezet.

Ambitie: *Robuust en veerkrachtig oppervlaktewatersysteem dat de verschillende gebruiksfuncties dient, goed inspeelt op extreme situaties en duurzaam van karakter is, waarbij de waterkwaliteit minstens op hetzelfde niveau blijft en zo mogelijk verbetert.*

Binnen het programma Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW)/Wateropgave 2015 zijn voor 2015 de volgende maatregelen benoemd:

- Het hoogheemraadschap werkt aan de uitvoering van de maatregelen volgens de Wateropgave 2015.

Uitvoering:

De maatregelen voor 2015 zijn grotendeels volgens planning uitgevoerd. De noodzakelijke maatregelen in de Zuidplaspolder en polder Bleiswijk worden uiterlijk in 2017 uitgevoerd. De nieuwe uitgangspunten voor het oplossen van de wateropgaven in ons beheersgebied zijn overgenomen door de provincie Zuid-Holland.

- Zodra nieuwe klimaatscenario's zijn geanalyseerd en doorgerekend, maken we de afweging of herijken van de NBW-opgave noodzakelijk is.

Uitvoering:

De klimaatscenario's zijn beschikbaar. Het hoogheemraadschap kon hierdoor in het laatste kwartaal van 2015 starten met het doorrekenen van de scenario's.

- De voorbereiding en oplevering van het gemaal aan de A. van Stolkweg en het gemaal Overbuurtsche polder.

Uitvoering:

Het gemaal Overbuurtsche polder is opgeleverd. Het gemaal A. van Stolkweg (nieuwe naam gemaal Essenburgsingel) is grondig voorbereid. Bovendien is gestart met de uitvoering.

- De voorbereiding en oplevering van de waterafvoer van Schiebroek-Bergweg-Zuid en van de hoofdwatgang Cyclamenweg.

Uitvoering:

De waterafvoer van Schiebroek is gerealiseerd; het water wordt niet meer op de Bergsche plassen gebracht. De voorbereidingen rondom het gemaal Bergweg-Zuid zijn conform planning afgerond. De realisatiefase is uitgesteld vanwege gewijzigde plannen van Rijkswaterstaat met betrekking tot de aanleg van de verbinding A13/A16. De hoofdwatgang Cyclamenweg is opgeleverd.

- De voorbereiding van projecten die samenhangen met het maatregelenpakket Zuidplaspolder, zoals gemaal Vierde Tocht en het realiseren van inlaten en aanpassingen aan watergangen.

Uitvoering:

De projecten in de Zuidplaspolder zijn verder voorbereid, de bouw van het gemaal Vierde Tocht is in 2015 gegund en zal in 2017 worden opgeleverd.

- De voorbereiding van projecten polder Bleiswijk.

Uitvoering:

Naast de realisatie van een aantal eerder genoemde projecten in de polder Bleiswijk, zijn er diverse andere projecten in deze polder verder voorbereid. Realisatie van deze projecten is uiterlijk in 2017 voorzien.

Binnen het programma Wateropgave 2015 en de watersysteemmaatregelen binnen de Landinrichting Krimpenerwaard zijn voor 2015 de volgende maatregelen benoemd:

- In het kader van de Gebiedsovereenkomst Krimpenerwaard 2015-2021 worden nadere afspraken gemaakt met de provincie over de inhoud, planning en financiering van het programma voor de periode 2015-2021.

Uitvoering:

In 2015 zijn nadere afspraken gemaakt over het Uitvoeringsprogramma Watergebiedsplan Krimpenerwaard en vastgelegd in de Uitvoeringsovereenkomst Krimpenerwaard 2015-2021.

- Vervanging en uitbreiding van gemaal Achterbroek.

Uitvoering:

De voorbereiding van dit project is eind 2014 stopgezet in afwachting van de uitkomst van het proces van planvorming in de Noordrand. De voor de toekomstige functies in dit gebied benodigde peilen en afwatering zijn bepalend voor de capaciteit van het nieuwe gemaal.

- Vervanging en verplaatsing van gemaal Vlist-westzijde.

Uitvoering:

De realisatie van het nieuwe gemaal is in 2015 gestart.

- Renovatie van de molen Beneden-Haastrecht.

Uitvoering:

De renovatiewerkzaamheden zijn in 2015 gestart.

- Voorbereiding optimalisatie watersysteem ter hoogte van de Ringvaart, Zuidbroekse Opweg

Uitvoering:

Het project is in 2015 voorbereid en aanbesteed.

- Realisatie van een wegbrug in de Benedenberg over de Coxvliet (knelpunt Benedenberg).

Uitvoering:

Het project is in 2015 voorbereid en aanbesteed.

- Realisatie van een hoofdwatgang tussen de Stolwijkse Boezem en de Ringvaart.

Uitvoering:

De hoofdwatgang is in 2015 gerealiseerd.

- Realisatie van een hoofdwatgang en robuuste verbinding tussen de Loet en de Berkenwoudse vliet.

Uitvoering:

De hoofdwatgang is in 2015 gerealiseerd.

- Realisatie van een lokale verbreding van de Loet nabij natuurgebied Goudmijntje.

Uitvoering:

De lokale verbreding van de Loet is in 2015 gerealiseerd.

Het hoogheemraadschap voert in 2015 de volgende maatregelen uit in het kader van het programma KRW 2010-2015:

- De realisatie van het plan ter verbetering van de bedrijfsvoering en vispasseerbaarheid van het gemaal Schilthuis.

Uitvoering:

Het gemaal is in werking maar definitieve oplevering heeft nog niet plaatsgevonden doordat de elektromotor nog niet voldoet aan de benodigde technische specificaties.

- De realisatie van het project natuurvriendelijke oevers in lijnvormige wateren.

Uitvoering:

Dit project is gerealiseerd en opgeleverd.

- De realisatie van het project waterharmonica Berkenwoude.

Uitvoering:

De realisatie van de waterharmonica is vertraagd. De vertraging is veroorzaakt door aanvullende eisen van de Gasunie. Dit stelde ons overigens wel in de gelegenheid om een subsidie aan te vragen voor een regeling die vanaf 2016 van start ging.

- De realisatie van het project natuurvriendelijke oevers Rottemeren en Rotteboezem.

Uitvoering:

Dit project is na aanbesteding van de markt gehaald. De kosten lagen fors hoger dan de raming. Het doel en de maatregel wordt opnieuw beschouwd en meegenomen in het maatregelenpakket van het KRW-plan 2016-2021.

Eveneens leveren we in 2015 het volgende op:

- Het concept KRW-plan 2016-2021.

Uitvoering:

Het KRW-plan 2016-2021 is opgesteld en maakt onderdeel uit van het Waterbeheerplan 2016-2021.

- De reacties op de terinzagelegging van het conceptplan worden in het definitieve KRW-plan 2016-2021 verwerkt; dit plan werd in de Verenigde Vergadering van november 2015 vastgesteld, als onderdeel van het WBP 2016-2021.

Uitvoering:

Het KRW-plan 2016-2021 is vastgesteld.

- Voor het zwemseizoen 2015 voert het hoogheemraadschap op negen locaties de bacteriologische en blauwalgenmonitoring van de zwemwaterkwaliteit uit volgens het meetplan waterkwaliteit.

Uitvoering:

Meetplan is uitgevoerd.

- Voor de Krimpenerhout wordt voor het zwemseizoen 2015 een zwemwaterprofiel opgesteld.

Uitvoering:

Zwemwaterprofiel is opgesteld.

- Op basis van de uitkomsten van het onderzoek naar het voorkomen van blauwalgen in de Krimpenerhout dat samen met Groenservice Zuid-Holland (GZH) is uitgevoerd, wordt bepaald welke maatregelen samen met GZH uit te voeren zijn.

Uitvoering:

GZH heeft een maatregelenplan opgesteld.

- Voor de Kralingse Plas wordt samen met de gemeente Rotterdam op basis van onderzoek een maatregelenpakket vastgesteld en begonnen met de uitvoering hiervan.

Uitvoering:

Het hoogheemraadschap heeft samen met de gemeente Rotterdam onderzoek gedaan naar de oorzaak en mogelijke maatregelen om de waterkwaliteit verder te verbeteren en blauwalgenbloei te voorkomen. Een aantal geen-spijt-maatregelen zijn inmiddels uitgevoerd.

- De waterkwaliteitsnormeringen voor het nieuwe WBP stellen we op.

Uitvoering:

De ontwikkeling van waterkwaliteitsnormen is een taak van de provincie. Dit proces loopt nog steeds en het hoogheemraadschap heeft hierin een actieve rol. De provincie heeft zich ten doel gesteld om deze normen in 2018 vast te stellen.

- Het hoogheemraadschap is bezig met de uitvoering van alle waterplannen volgens het uitvoeringsplan gemeentelijke waterplannen. De gewijzigde bestuurlijke en ambtelijke structuren in Rotterdam vragen in 2015 extra aandacht om de voortgang op het uitvoeringsplan te borgen.

Uitvoering:

De uitvoering van de waterplannen is in 2015 volgens uitvoeringsplan en volgens de met de gemeenten gemaakte afspraken verlopen.

- Binnen het kader van het valorisatieprogramma verkennen het hoogheemraadschap en de gemeente Rotterdam de mogelijkheden om duikers op een innovatieve wijze te vervangen.

Uitvoering:

Over de vervanging van deze specifieke duikers hebben het hoogheemraadschap en de gemeente afgesproken dat de gemeente trekker is. De duikers zijn nog niet vervangen.

- Het hoogheemraadschap beoordeelt, samen met de andere waterschappen in Zuid-Holland of, op basis van de nieuwe klimaatscenario's, de wateroverlastopgave voor 2030 en 2050 opnieuw moet worden bepaald.

Uitvoering:

Het hoogheemraadschap is gestart met het doorrekenen van de nieuwe klimaatscenario's en werkt hierbij nauw samen met andere waterschappen en de provincie.

- In 2015 voeren we alle gemalen visvriendelijk uit.

Uitvoering:

Alle gemalen zijn in 2015 visvriendelijk uitgevoerd.

Ambitie: *Het peilbeheer is optimaal afgestemd op gebruik, rekening houdend met lange termijn effecten en ontwikkelingen.*

Het hoogheemraadschap had voor 2015 de volgende maatregelen benoemd:

- Het peilbeheer voeren we uit volgens de peilbesluiten.

Uitvoering:

Het peilbeheer is uitgevoerd volgens de peilbesluiten en bijbehorende protocollen; er zijn afwijkingen te melden.

- Het hoogheemraadschap houdt de peilbesluiten actueel en zorgt voor implementatie en evaluatie van eerdere besluiten; voor 2015 betekent dit dat we twee peilbesluiten opstellen.

Uitvoering:

In 2015 is het peilbesluit voor de Polder Bleiswijk opgesteld en in ontwerp door het college vastgesteld. Voor de polder Overschie is een peilbesluit in concept opgesteld.

- In 2015 zijn gegevens over peilbeheer digitaal bereikbaar en in ieder geval intern ontsloten.

Uitvoering:

Met de realisatie van het WIS is deze maatregel gerealiseerd.

Ambitie: *Duurzame zoetwatervoorziening.*

Het hoogheemraadschap had voor 2015 de volgende maatregelen benoemd:

- Het hoogheemraadschap is betrokken bij de planvorming rondom de zoetwatervoorziening.

Uitvoering:

Het hoogheemraadschap neemt actief deel aan overleggen. Ook werkt het nauw samen met andere waterschappen op het gebied van het dossier zoetwater, de vorming van beleid en de beoordeling van plannen van derden, zoals het 'verdiepen van de Nieuwe Waterweg en havens'.

- Het hoogheemraadschap werkt samen met de regionale partners aan de Deltabeslissing Zoetwater voor de (middel)lange termijn.

Uitvoering:

Het hoogheemraadschap werkt nauw samen met andere overheden vanuit de besluitvorming rondom de Deltabeslissing.

Ambitie: *Het oppervlaktewater wordt beheerd en onderhouden overeenkomstig de functies en belangen.*

Het hoogheemraadschap had voor 2015 de volgende maatregelen benoemd:

- Het hoogheemraadschap stelt in 2015 de nota Baggeren (2016-2021) op.

Uitvoering:

De visie onderhoud is in november 2015 vastgesteld. Vanuit deze visie zal het nieuwe beleid rondom het buitengewoon onderhoud van watergangen worden gedestilleerd. Het beleid ten aanzien van baggeren van hoofdwatgangen wordt voortgezet.

- Het hoogheemraadschap voert het uitvoeringsplan Baggeren (2011) uit voor het onderhoud van eigen wateren.

Uitvoering:

Dit is gerealiseerd. De vertaling van dit doel voor 2015 is weergegeven in de volgende doelstelling.

- Het hoogheemraadschap brengt ongeveer 45 km watergang op orde, waarbij naar verwachting circa 100.000 m³ baggerspecie wordt verwijderd.

Uitvoering:

Er is 73 km (hoofd)watergang op orde gebracht. Hierbij is circa 147.000 m³ baggerspecie vrijgekomen.

- Het hoogheemraadschap realiseert het uitvoeringsplan Baggeren (2011) voor wateren in onderhoud bij derden.

Uitvoering:

Het uitvoeringsplan is verwezenlijkt. De onderhoudsopgave in eigen wateren is gerealiseerd, en het beleid is gerealiseerd, geëvalueerd en meegenomen in de visie onderhoud watergangen.

- Het hoogheemraadschap houdt toezicht op het baggeren en onderhoudswerk van watergangen door derden in het landelijk gebied (schouw).

Uitvoering:

De schouw Buitengewoon Onderhoud 2015 (baggerschouw) is conform plan uitgevoerd. Echter, als gevolg van vertraging in de oplevering van de schouwdata is de herschouw van 2014 niet tijdig afgewerkt en uitgesteld tot en met 2016.

- De Ecolorencoers (EKK) wordt geactualiseerd.

Uitvoering:

De EKK is in 2015 geactualiseerd en opgeleverd.

- Het hoogheemraadschap onderhoudt (maait) en beheert hoofdwatergangen, boezemwateren en overige watergangen volgens de EKK en de richtlijnen van de Flora- en faunawet.

Uitvoering:

De medewerkers van het hoogheemraadschap werken conform de protocollen. In opzetten is werken conform de Flora- en faunawet als voorwaarde opgenomen. Het hoogheemraadschap werkt voortdurend aan verbetering en betere monitoring om efficiënter en effectiever te kunnen onderhouden.

- De EKK wordt uitgerold in de gemeenten Lansingerland, Krimpen aan de IJssel, Waddinxveen en Rotterdam.

Uitvoering:

De EKK is met alle gemeenten besproken en wordt op dit moment door alle gemeenten toegepast tijdens het dagelijks onderhoud.

- Streefbeeld van natuurvriendelijke oevers worden opgenomen in de bestekken en overgebracht op de onderhoudsmedewerkers van het hoogheemraadschap zelf.

Uitvoering:

De streefbeeld zijn inmiddels in gebruik voor het onderhoud van alle natuurvriendelijke oevers gelegen in hoofd- en overig watergangen binnen de grenzen van de gemeente Capelle aan de IJssel (2014), Krimpen aan de IJssel (2015) en Rotterdam (2016). En zullen worden gebruikt in Lansingerland (2017) en Zuidplas (2017).

- De innovatieve bestrijding van kroosvaren door de inzet van het kroosvarensnuittorretje zetten we voort.

Uitvoering:

Dit jaar is geen buitensporige hoeveelheid kroosvaren waargenomen in ons beheergebied. Conclusie uit de proeven van 2014: biologische kroosvarenbestrijding lijkt vooralsnog een prima alternatief voor mechanische bestrijding. Het hoogheemraadschap zal de effecten van de proeven de komende jaren blijven volgen, en denkt na over het vervolg.

- Het onderhoudsplan Peilregulerende Kunstwerken voeren we uit.

Uitvoering:

Het onderhoudsplan is uitgevoerd.

- De implementatie van asset-management zetten we voort.

Uitvoering:

De implementatie verloopt volgens aangepaste planning. De inrichting van een nieuw onderhouds- en beheerprogramma (Ultimo) is met twee afdelingen binnen het hoogheemraadschap tegelijkertijd en in afstemming met Rijnland gestart en zal vanaf 2016 operationeel zijn. Het risicoregister van watersysteemobjecten is opgesteld en zal in 2016 worden geïntegreerd in de onderhoudsconcepten.

- De bewaking van de calamiteitenbestrijdingsplannen voor de watersystemen actualiseren we jaarlijks.

Uitvoering:

Zowel het calamiteitenbestrijdingsplan waterkwaliteit als -kwantiteit zijn geactualiseerd.

- De resultaten van verschillende pilotprojecten worden verwerkt in de te actualiseren nota Baggeren.

Uitvoering:

De resultaten van de baggerpilots in het stedelijk gebied (Schollenbos en 's Gravenweg Capelle ad IJssel, Kralingen-Oost en lintbebouwing Zuidbroek) zijn ter kennisgeving in maart aan de Verenigde Vergadering aangeboden. De resultaten hebben geleid tot een voorstel in het WBP 2016-2021 en zijn meegenomen in de in november vastgestelde visie Onderhoud Watergangen.

- De voornemens uit de kadernota Vis worden nader ingevuld en/of uitgevoerd, zoals het beoordelen van visplannen van derden, het geven van advies bij beheer- en huurovereenkomsten, de deelname aan de Visstandbeheercommissie (VBC) en de deelname aan de werkgroep van de Unie van Waterschappen.

Uitvoering:

De kadernota Vis is conform beleid uitgevoerd.

Ambitie: Grondwatertaken worden gefaseerd ingevuld.

Het hoogheemraadschap had voor 2015 de volgende maatregelen benoemd:

- Het hoogheemraadschap past de kadernota Grondwater toe.

Uitvoering:

De kadernota Grondwater is conform beleid uitgevoerd.

- In 2015 wordt, bij voorkeur gezamenlijk met Rijnland en Delfland, een nieuw grondwaterbeleid vastgesteld.

Uitvoering:

De visie Grondwater is opgesteld en vastgesteld.

Ambitie: *Bij nautisch beheer (regulering) en vaarwegbeheer ligt het accent op het beschermen van de wateren, oevers en natuurwaarden op en langs vaarwegen.*

Het hoogheemraadschap had voor 2015 de volgende maatregelen benoemd:

- Activiteiten 'in stand houden vaarweg Ringvaart' en 'bediening snelle sluis' voeren we uit.

Uitvoering:

Het hoogheemraadschap heeft invulling gegeven aan de taken rondom het vaarwegbeheer conform de afspraken met de provincie.

- De provincie heeft voor deze provinciale taak het initiatief genomen om de taken/rollen rondom vaarweg- en nautisch beheer met de waterschappen te bespreken. Naar verwachting doet de provincie in 2015 een voorstel hiertoe.

Uitvoering:

Het hoogheemraadschap voert deze provinciale taak uit conform de afspraak.

Wat heeft het gekost?

Bedragen € 1.000

Beleidsproduct	Budget	Realisatie	Restant	% restant
BP01 Eigen plannen	2.294	2.318	-24	-1%
BP02 Plannen van derden	67	61	6	9%
BP06 Beheersinstrumenten watersystemen	1.497	1.232	265	18%
BP07 Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	7.529	7.739	-210	-3%
BP08 Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems	4.464	3.613	851	19%
BP09 Beheer hoeveelheid water	8.462	8.806	-344	-4%
BP10 Calamiteitenbestrijding watersystemen	188	141	47	25%
BP11 Monitoring watersystemen	1.140	1.144	-4	%
BP20 Aanleg en onderhoud vaarwegen en havens	103	77	26	25%
	25.744	25.131	613	2%

Afrondingsverschillen mogelijk

Toelichting op financieel resultaat

Er is binnen programma 2 een onderschrijding gerealiseerd van € 613.000. Dit wordt veroorzaakt doordat het eindsaldo van de baggervoorziening (€ 804.000) moet vrijvallen; de planperiode van deze baggervoorziening liep tot eind 2015. Het resterende saldo zal daarom conform regelgeving vrijvallen ten gunste van het exploitatiesaldo.

Voor de planperiode 2016-2021 zal geen nieuwe baggervoorziening worden opgenomen. De accountant is van mening dat er niet voldoende onderbouwing aanwezig is in de vorm concrete planvorming om een dergelijke voorziening in stand te houden. Vanaf 2016 zullen de baggerkosten daarom direct ten laste moeten komen van de exploitatie. In plaats van een jaarlijkse dotatie aan de baggervoorziening, zal jaarlijks hetzelfde budget als exploitatiebudget in de programmabegroting worden opgenomen.

Het restantbedrag dat nu vrijvalt uit de voorziening is echter wel nodig om in 2016 de al aangegane verplichtingen te kunnen bekostigen. De Verenigde Vergadering zal daarom in de Voorjaarsnota 2016 worden gevraagd deze € 804.000 als extra exploitatiebudget toe te kennen.

De vrijval van het saldo van de baggervoorziening buiten beschouwing latende, laat een overschrijding van circa € 190.000 zien voor programma 2. Dit wordt volledig veroorzaakt door

een overschrijding van de doorberekende personeelslasten. Het tot stand komen van het Waterbeheerplan heeft van de organisatie meer capaciteit en dus kosten geveerd dan was voorzien. Daarnaast zijn minder uren geactiveerd omdat minder aan projecten is gewerkt. De kosten worden voor het grootste deel doorberekend aan de primaire producten van programma 2. Vooral op het beleidsproduct Beheer hoeveelheid water.

Toelichting op beleidsproducten

Eigen plannen en plannen van derden

Op deze beleidsproducten is een kleine overschrijding gemaakt van € 24.000. De doorberekende personeelskosten binnen beleidsproduct eigen plannen zijn hoger uitgevallen, omdat meer uren zijn gerealiseerd dan begroot voor het opstellen van het Waterbeheerplan. Dit wordt gecompenseerd door lagere overige exploitatiekosten.

Beheerinstrumenten watersystemen

Het overschot wordt veroorzaakt door € 170.000 lagere doorberekende personeelslasten (minder gerealiseerde uren dan begroot) en lagere overige exploitatiekosten (€ 90.000). Er was onder andere budget voorzien voor de vervanging van een onderbemalingspomp in peilgebied Slingerland. Omdat de offerte het beschikbare budget te boven ging, was aanvullend onderzoek nodig. Hierdoor is vertraging opgetreden en heeft de realisatie van de werkzaamheden niet meer kunnen plaatsvinden in 2015.

Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen

Op dit beleidsproduct is een overschrijding van € 210.000 gemaakt. Dit wordt veroorzaakt door een overschrijding van € 295.000 op de overige exploitatiekosten. De kosten voor overig onderhoud door derden is circa € 250.000 hoger uitgevallen. Ook de kosten voor onderhoud van watergangen zijn hoger uitgevallen. De doorberekende personeelslasten en de kapitaallasten zijn lager dan begroot.

Beheer hoeveelheid water

Het tekort op dit beleidsproduct wordt voornamelijk veroorzaakt door de al eerder benoemde hogere doorberekende personeelslasten. Verder zijn er binnen dit beleidsproduct zowel financiële meevallers al tegenvallers geboekt. Binnen de overige exploitatiekosten valt op dat het budget voor het onderhoud van gebouwen is overschreden met circa € 250.000. Deels wordt dit veroorzaakt doordat circa € 100.000 aan kosten voor het onderhoud van terreinen is geboekt op het budget voor het onderhoud van gebouwen (voldoende budget aanwezig voor onderhoud terreinen). Daarnaast is de overschrijding een gevolg van incidentele kosten ter hoogte van € 125.000 voor de sloop van gemaal Kromme Geer inclusief de dienstwoning. De kostenoverschrijding op onderhoud gebouwen wordt echter gecompenseerd door financiële meevallers op onderhoud mechanische en elektrische installaties en elektriciteit.

Calamiteitenbestrijding watersystemen

Het overschot op dit beleidsproduct wordt veroorzaakt doordat de kosten van overige dienstverlening door derden die circa € 30.000,- lager zijn dan begroot. Tevens zijn de doorberekende personeelskosten wat lager. Er is minder inzet geweest ten gevolge van calamiteiten.

Aanleg en onderhoud vaarwegen en havens

In 2015 was € 100.000 beschikbaar om de meerpalen te vervangen. Dit onderhoud was gepland en is noodzakelijk. Echter, er is in 2015 groot onderhoud aan de deuren van de sluis gehouden. Voor deze gelegenheid moest de sluis volledig worden drooggezet. Dit heeft het hoogheemraadschap aangespoord om de sluis uitvoerig te inspecteren, puin uit de kolk te verwijderen, de sluis schoon te maken, groot onderhoud aan de cilinders uit te laten voeren en alle bedrading na te kijken. Voor deze werkzaamheden is circa € 75.000 aan kosten gemaakt. Hierdoor waren er onvoldoende tijd en middelen beschikbaar om ook de meerpalen in 2015 te vervangen. De doorberekende personeelslasten zijn circa € 45.000 hoger uitgevallen doordat meer uren zijn gerealiseerd dan begroot.

Programma 3: Afvalwaterketen en emissies

Inhoud programma

Het hoogheemraadschap draagt zorg voor het transporteren en zuiveren van afvalwater, inclusief slibverwerking, en ziet toe op de aanpak van emissies vanuit rioleringen en diffuse bronnen naar oppervlaktewater.

Beoogd effect

Het waarborgen van de volksgezondheid en een aantrekkelijke leefomgeving, waarbij het huidige niveau van zuiveringenbeheer wordt behouden. En bovendien het tijdig inspelen op toekomstige hogere eisen, waarbij de emissies uit rioleringen en diffuse bronnen verder worden teruggedrongen voor een betere waterkwaliteit.

Ambitie: *Optimaliseren van de eigen taak binnen de afvalwaterketen door een bijdrage te leveren aan duurzaamheid, efficiëntie en effectiviteit.*

Het hoogheemraadschap had voor 2015 de volgende maatregelen benoemd:

- Voortzetting van de gefaseerde procesautomatisering van de zuiveringen en transportsystemen.

Uitvoering:

Het project bevindt zich in de laatste uitvoeringsfase. Dit jaar is volgens planning de procesautomatisering van twee rioolgemalen en twee afvalwaterzuiveringsinstallaties opgeleverd. Tevens is een groot deel van de laatste uitvoeringsfase uitgevoerd: de procesautomatisering van de afvalwaterwaterzuiveringsinstallatie Kralingseveer.

- Nazorg en uitbreiding Z-info en beheer overige informatiesystemen.

Uitvoering:

Z-info is volledig operationeel en wordt ingezet ter ondersteuning van de bedrijfsprocessen. De mogelijkheden voor verdere uitbreiding worden onderzocht. De implementatie van het nieuwe onderhoudsbeheerssysteem Ultimo is gestart.

- Introduceren en inbedden van het tekeningenbeheerssysteem, het proces wijzigingenbeheer en het kennismanagementsysteem.

Uitvoering:

Het plan om een tekeningenbeheerssysteem te implementeren binnen de afdeling is opgeschoven om daarmee aan te sluiten bij de HHSK-brede aanpak en de samenwerking met Rijnland.

- Het voldoen aan de eisen van de geldende lozingsvergunningen: minimaal 75 procent totaalverwijdering van stikstof en fosfaten en maximaal 30.000 vervuilingseenheden restvervuiling op het rijkswater.

Uitvoering:

De afvalzuiveringsinstallaties (awzi's) hebben in 2015 voldaan aan de geldende lozingeisen. Er zijn wel enkele incidentele overschrijdingen van de lozingsnormen geconstateerd. In het eerste kwartaal bij awzi De Groote Zaag en Berkenwoude en in het laatste kwartaal bij awzi Ammerstol. Hierbij zijn gepaste maatregelen genomen om dergelijke overschrijdingen in de toekomst te voorkomen.

De lozingen van de zuiveringen op rijkswater zijn in 2015 boven de 30.000 vervuilingseenheden (ve's) gekomen. Dit is voornamelijk toe te schrijven aan het hierboven gemelde incident op De Groote Zaag in februari van dit jaar.

- Door vertraging in de woningbouwontwikkeling is de oplevering van het rioolgemaal Triangel in Waddinxveen en de bijbehorende persleiding nu gepland in 2015.

Uitvoering:

Nadat in het eerste kwartaal van 2015 het uitvoeringsontwerp van ATS Triangel gereed is gekomen, is een begin gemaakt met de uitvoeringswerkzaamheden op locatie. Binnen een half jaar is de persleiding van gemaal Triangel naar gemaal Distripark aangelegd, is het rioolgemaal civieltechnisch en bouwkundig gereed gekomen en zijn de werktuigbouwkundige en elektrotechnische installaties aangebracht. Na aansluiting op het elektriciteitsnet kunnen gemaal en persleiding in gebruik worden genomen.

- Begin van de bouw van het rioolgemaal Westergouwe en bijbehorende persleiding.

Uitvoering:

Begin 2015 zijn de contractstukken voor ATS Westergouwe gereed gekomen. Op basis van een referentieontwerp is een kostenraming (SSK) opgesteld. Na de aanbesteding is het werk in augustus gegund. De geselecteerde aannemer heeft een tijdelijke voorziening gerealiseerd, waarmee de afvoer van het afvalwater afkomstig van de nieuwe woonwijk is gewaarborgd.

- Diverse renovaties op awzi Kralingseveer.

Uitvoering:

In 2015 is gewerkt aan de renovatie van diverse onderdelen van de inkomende waterlijn en de sliblijn. In het kader van het project Slibstrategiestudie 2 zijn in 2015 twee nieuwe bandindikers geplaatst. Eén van de externe slibbuffers is gerenoveerd.

- Oplevering en in gebruik name van de Waterharmonica awzi Berkenwoude.

Uitvoering:

Zie toelichting doel 13 programma 2.

- Het project Renovatie awzi De Groote Zaag wordt geëvalueerd.

Uitvoering:

In 2015 is het project opgeleverd en er is nadien gewerkt aan nog openstaande restpunten. De nieuwe aanbestedingsvorm die is toegepast bij het project is in 2015 geëvalueerd.

- In 2015 verlenen we de certificaten voor Kwaliteit, ARBO, Milieu en Energie-efficiëntie.

Uitvoering:

In september 2015 zijn de certificaten weer voor een periode van een jaar verlengd.

- In 2015 nemen we het nieuwe onderhoudsbeheersysteem, een belangrijk onderdeel van asset-management, in gebruik.

Uitvoering:

Vanwege de lange aanbestedingsprocedure is de implementatie van het nieuwe systeem vertraagd. Het nieuwe systeem is in 2015 aangeschaft en de implementatie is gestart.

- Diverse optimalisaties en verbeteringen voeren we door in de procesvoering van de awzi's. Onder andere optimalisaties in de slibretourregeling, slibbuffering, uniforme

beluchttingsregeling en maatregelen ter bestrijding van problemen met struvietvorming op awzi Kralingseveer.

Uitvoering:

In 2015 is een onderzoek uitgevoerd naar de vorming en bestrijding van de problemen die veroorzaakt worden door de vorming van struviet in de slibleidingen. In 2015 zijn diverse optimalisaties in de procesvoering ingevoerd.

- Bewaking en jaarlijkse actualisering van het calamiteitenbestrijdingsplan Afvalwaterketen.

Uitvoering:

Het plan is geactualiseerd.

- Verbetering van de energie-efficiëntie door het uitvoeren van de maatregelen uit het tweede energie-efficiëntieplan (EEP2) in het kader van de MJA-3 Oplevering van Energiestudie.

Uitvoering:

Het hoogheemraadschap ligt volledig op schema met de uitvoering van de EEP2-maatregelen. De maatregelen hebben zichtbaar effect in het energieverbruik dat in de afgelopen twee jaar enorm is gedaald, zodat nu de doelstelling voor eind 2016 al bijna behaald is.

- Themista: begin bouw referentiepijl om het slibbehandelingsproces te verbeteren.

Uitvoering:

In 2015 is de referentiepijl voor Themista gebouwd. De piljl is goed verlopen. De resultaten van de piljl worden gebruikt voor het opstellen van een business case voor de full scale installatie en de bestuurlijke besluitvorming.

- Uitvoeren maatregelen Rotterdamse Samenwerking (RoSa).

Uitvoering:

In de regio Rotterdam, inclusief gemeente Capelle a/d IJssel, is de eerste fase van het programma RoSa afgerond. De voorgenomen besparing in de regio, die is gerapporteerd naar de visitatiecommissie, bedraagt ruim € 15 miljoen. In 2015 is daarvan € 4,8 miljoen gerealiseerd (32 procent). Het gaat om zowel autonome besparingen als besparingen door samenwerking.

- Uitwerken afsprakenkader Krimpenerwaard.

Uitvoering:

Door de fusie tussen de K-5 gemeenten tot de gemeente Krimpenerwaard is een groot deel van het afsprakenkader Krimpenerwaard uitgevoerd.

- Uitvoeren afspraken regio Kortenoord.

Uitvoering:

De samenwerking verloopt naar tevredenheid. In maart 2015 is het Afvalwaterakkoord getekend met heldere afspraken tussen gemeenten en waterschappen. GRP's en de Optimalisatie Afvalwater Studie (OAS) Kortenoord zijn dit jaar afgerond. Begin volgend jaar wordt een knoop doorgelakt over een andere manier van kostenverrekening ter vermindering van de perceptiekosten.

- In overleg met omliggende waterschappen onderzoek doen naar verbetering doelmatigheid van zuiveringsbeheer en informatievoorziening.

Uitvoering:

In 2015 zijn mogelijkheden voor verdergaande samenwerking met waterschap Hollandse Delta onderzocht. Deze samenwerking lijkt een vaste vorm te krijgen binnen RoSa. Met het hoogheemraadschap van Rijnland wordt onder andere samengewerkt bij het implementeren van het nieuwe onderhoudsbeheersysteem.

- Het hoogheemraadschap ondersteunt HVC bij de bouw van een windturbine op het grondgebied van awzi Kralingseveer.

Uitvoering:

Het hoogheemraadschap en HVC zijn tot overeenstemming gekomen voor wat betreft de financiële voorwaarden voor de realisatie van de windturbine op de grond van HHSK. HVC heeft in 2015 de voorbereidingen grotendeels afgerond. In verband met een gewijzigd turbine-type is in 2015 een nieuwe vergunning aangevraagd en verkregen.

- Uitvoeren van Optimalisatiestudies van het AfvalwaterSysteem (OAS): in 2015 afronding OAS regio Kortenoord en afronding verkenning OAS Bergambacht en Ammerstol.

Uitvoering:

De OAS regio Kortenoord is in augustus 2015 definitief afgerond. Uit de OAS blijkt dat het systeem van riooleindgemalen, persleidingen en zuivering de komende jaren goed kan functioneren. Door een goede prognose van het afvalwateraanbod en het gebruik van innovatieve rekenmethodieken is minimaal € 0,8 miljoen aan investeringen op de awzi Kortenoord bespaard en wordt het moment van investeren uitgesteld.

De verkenning OAS Bergambacht loopt.

- Ontvangen en verwerken afvalwater van drinkwaterbedrijf Oasen fase 1.

Uitvoering:

De fysieke aansluiting van de afvoerleiding van OASEN op de persleiding van gemaal Lekkerkerk naar de awzi De Grote Zaag is in november 2015 gereedgekomen. Verwacht wordt dat de aanvoer van afvalwater (concentraat) in mei 2016 zijn beslag gaat krijgen.

- Afvalwaterakkoorden sluiten met de gemeenten Schoonhoven, Lansingerland, Zuidplas, HDD, en opstarten proces met Gouda, Zoetermeer en Krimpenerwaard.

Uitvoering:

In 2015 is een afvalwaterakkoord gesloten met de gemeenten Lansingerland en Zuidplas. Met de gemeenten Gouda en Zoetermeer is het proces om tot een afvalwaterakkoord te komen, opgestart. Beide gemeenten krijgen een apart afvalwaterakkoord. Aangezien deze gemeenten voor het grootste deel in het gebied van Rijnland liggen, is Rijnland de trekker voor deze afvalwaterakkoorden.

- Nieuwe overeenkomst met betrekking tot GOA sluiten met Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden en de gemeente Krimpenerwaard. Actualiteit van de overige overeenkomsten bezien.

Uitvoering:

De nieuwe overeenkomst met hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden, waterschap Rivierenland en de gemeente Krimpenerwaard zal in 2016 bekrachtigd worden. Het is integraal opgesteld met het afvalwaterakkoord voor de kern Schoonhoven. Dit heeft uiteindelijk meer tijd heeft gekost. In 2015 is het eerste overleg gevoerd met het hoogheemraadschap van Rijnland en het hoogheemraadschap van Delfland over de actualisatie van de overeenkomst voor het grensoverschrijdend afvalwater Harnaschpolder in 2017.

Ambitie: Terugdringen van emissies vanuit rioleringen, waarbij gemeenten zorg dragen voor de riolering; het hoogheemraadschap heeft hierbij gezegd en ziet toe op realisatie.

Het hoogheemraadschap had voor 2015 de volgende maatregelen benoemd:

- Het hoogheemraadschap participeert in monitoringsprojecten van de gemeenten in de Krimpenerwaard, Lansingerland en Waddinxveen. In deze projecten wordt uit de informatie over overstortingen en afvoer, inzicht verkregen in de invloed van de riolering op de waterkwaliteit en op de awzi's.

Uitvoering:

In 2015 is het monitoringsproject van de Krimpenerwaard geëvalueerd. De gemeenten Lansingerland en Waddinxveen onderzoeken of een monitoringsproject voor hen nuttig is. Het hoogheemraadschap ondersteunt hen daarin.

- Continuering van de effectieve begeleiding en advisering van (deel)gemeenten op het vlak van rioleringenbeheer, leidend tot (uitvoering van) een actueel (v)GRP met aandacht voor grondwater en (extreme) neerslag.

Uitvoering:

Met de komst van de nieuwe Waterwet is de houding van het hoogheemraadschap over de basisinspanning en de waterkwaliteitsspoormaatregelen veranderd van reactief naar proactief. Samen met de verschillende gemeenten zijn, op basis van maatschappelijke doelmatigheid in de afvalwaterketen, diverse afvalwaterakkoorden bestuurlijk vastgelegd (zie ook doel 38).

- Continuering van de effectieve begeleiding en advisering van (deel)gemeenten op het vlak van rioleringenbeheer, leidend tot (uitvoering van) een actueel (v)GRP met aandacht voor grondwater en (extreme) neerslag.

Uitvoering:

Alle gemeenten binnen ons beheergebied beschikken over een actueel GRP of zijn een nieuw GRP aan het opstellen. In samenwerking met gemeenten wordt in de rioleringsplannen naast waterkwaliteit ook de aspecten hemel- en grondwater opgenomen. Voor het opstellen van de rioleringsplannen heeft het hoogheemraadschap een brochure opgesteld. Deze is uitgedeeld aan de gemeenten en aan overige belanghebbenden.

- De bijdrageregeling om de hemelwaterafvoer af te koppelen van het rioolstelsel evalueren we in 2015. Mede op basis van de resultaten van de evaluatie bepalen we of het zinvol is om een nieuwe (aangepaste) regeling op te stellen.

Uitvoering:

De bijdrageregeling was succesvol. Dit bleek uit een evaluatie in oktober 2015. Met de bijdrageregeling is de bewustwording bij de gemeenten met betrekking tot het afkoppelen van en omgaan met hemelwater vergroot. Afkoppelen maakt nu standaard onderdeel uit van de gemeentelijke rioleringsplannen. Het voortzetten van deze generieke regeling (het financieel blijven stimuleren van afkoppelen) is niet langer het meest geschikte instrument. In lijn met het nog vast te stellen WBP, is het advies uit de evaluatie om gebiedsgericht en probleemgericht met gebiedspartners te werk te gaan.

- Het hoogheemraadschap is onderdeel van een project om de werking van lamellenfilters voor afstromend regenwater te onderzoeken. In 2015 stellen we de rapportage op over de werking en het zuiveringsrendement van de lamellenfilters.

Uitvoering:

Het project is in 2014 afgerond en begin 2015 gerapporteerd. In het onderzoek is de werking van drie lamellenfilters uitgebreid gemonitord. Uit de resultaten van het

onderzoek blijkt dat lamellenafscielders vaak niet geschikt zijn om afstromend hemelwater te behandelen.

- Er is continu aandacht voor het onderwerp rioolvreemd water in de samenwerking met gemeenten.

Uitvoering:

Rioolvreemd water wordt meegenomen in de adviezen over gemeentelijke rioolplannen. In 2015 is begonnen met een analyse van de hoeveelheid rioolvreemd water in de rioolgemalen in het verzorgingsgebied van afvalwaterzuiveringsinstallatie De Grootte Zaag.

Ambitie: *Terugdringen van diffuse lozingen uit glastuinbouw, landbouw, beheer terreinen en bouw.*

Het hoogheemraadschap had voor 2015 de volgende maatregelen benoemd:

- De maatregelen en activiteiten uit het Emissiebeheerplan werken we nader uit in de activiteitenplanning voor 2015.

Uitvoering:

De jaarlijkse activiteitenplanning is opgesteld en uitgevoerd.

- In 2015 evalueren we het geldende Emissiebeheerplan. Daarbij bepalen we op welke manier we een vervolg geven aan dit plan.

Uitvoering:

De evaluatie van het Emissiebeheerplan is doorgeschoven naar het eerste kwartaal van 2016, tot na de ter inzagelegging van het Waterbeheerplan 2016-2021. Na de evaluatie bepalen we hoe we een vervolg aan dit plan zullen geven.

- In samenwerking met de sector voeren we een haalbaarheidsonderzoek uit om vast te stellen of het mogelijk is bedrijfsafvalwaterstromen vroegtijdig in het riolafvoersysteem te zuiveren van gewasbeschermingsmiddelen. Ook onderzoeken we of het mogelijk is dit dicht bij de glastuinbouwgebieden uit te voeren en daarnaast dit proces vroeg in de keten te implementeren, zodat er slechts beperkt menging met andere afvalwaterstromen plaatsvindt.

Uitvoering:

Door personele problemen bij de sectororganisatie is dit haalbaarheidsonderzoek niet uitgevoerd. Er wordt bovendien een wet voorbereid die voorschrijft dat tuinders het bedrijfsafvalwater waar gewasbeschermingsmiddelen in voorkomen zelf of collectief moeten zuiveren. De sector heeft voorlopig gekozen voor een insteek waarbij de tuinders zelf verantwoordelijk zijn voor het opzetten van collectieven die gezamenlijk afvalwater zuiveren. Daarbij past nog geen initiatief van een sectororganisatie (en de overheid) om de mogelijkheden van een collectief systeem te onderzoeken.

- De aannemer levert de AquaReUse-installatie op. Daarna wordt het meetprogramma ontwikkeld en ingezet om de resultaten in beeld te kunnen brengen voor publicatie.

Uitvoering:

AquaReUse is opgeleverd en draait. In april is de installatie feestelijk geopend. Het gezuiverde water wordt ondergronds opgeslagen. Deze aquifer wordt gevuld om continu levering in de toekomst mogelijk te maken. Het meetprogramma is ontwikkeld en in werking.

- In samenwerking met de sector onderzoeken we of een aanvullende module aan AquaReUse kan worden toegevoegd voor verdergaande zuivering specifiek voor gewasbeschermingsmiddelen.

Uitvoering:

Met de sector is een stappenplan gemaakt voor deze aanvullende module, specifiek voor gewasbeschermingsmiddelen. De eerste stappen van dit plan zijn uitgevoerd en in het vierde kwartaal is gebleken dat een aanvullende module ook daadwerkelijk nodig is.

In 2015 en daarop volgende jaren voeren we de onderstaande gebiedsplannen inclusief maatregelen uit. Beide gebiedsplannen worden onderdeel van het KRW-maatregelenpakket:

- Het gebiedsplan Waterkwaliteit Krimpenerwaard. Dit plan is in samenwerking met LTO Noord opgesteld voor de veehouderijsector.

Uitvoering:

In december 2015 is het plan, dat inmiddels DAW Krimpenerwaard heet, definitief vastgesteld door de stuurgroep van het project. Daarbij zijn financiële middelen beschikbaar, als onderdeel van de KRW, die als cofinanciering kunnen worden ingezet bij het benutten van de POP-gelden (Plattelands Ontwikkelingsprogramma). Het aanvragen van de POP-gelden is ook in gang gezet, in samenwerking met de sector en de subsidiecoördinator van het hoogheemraadschap.

- Het uitvoeringsprogramma 'Westland/Oostland, samen op weg naar de emissieloze kas in 2027'. Dit programma is voor de glastuinbouwsector opgesteld in samenwerking met de Delfland, alle gemeenten en LTO Noord Glaskracht.

Uitvoering:

2015 was het eerste uitvoeringsjaar van dit programma. De benoemde activiteiten zijn grotendeels uitgevoerd.

- De glastuinbouwbedrijven in Lansingerland sluiten bedrijfsafvalwaterstromen aan op de riolering. Hemelwaterstromen worden op oppervlaktewater geloosd. Samen met gemeenten stimuleren we de bedrijven om 'juist' aan te sluiten en houden we toezicht op de voortgang.

Uitvoering:

In 2015 heeft een uitgebreid voorlichtingstraject plaatsgevonden. Naar de tuinders is aangegeven dat zij in 2015 moesten aansluiten op de riolering. In 2016 wordt direct gestart met handhavend optreden bij de bedrijven die nog niet zijn aangesloten.

- Binnen het gebied van het hoogheemraadschap resteren nog slechts een zeer beperkt aantal ongerioleerde lozingen (circa 100). De activiteit in 2015 van het hoogheemraadschap beperkt zich tot toezicht volgens de nota Toezicht en Handhaving.

Uitvoering:

Toezicht is conform de nota Toezicht en Handhaving uitgevoerd.

Wat heeft het gekost?

Bedragen € 1.000

Beleidsproduct	Budget	Realisatie	Restant	% restant
BP01 Eigen plannen	384	460	-76	-20%
BP02 Plannen van derden	11	4	7	64%
BP12 Getransporteerd afvalwater	6.084	5.906	178	3%
BP13 Gezuiverd afvalwater	12.690	12.091	599	5%
BP14 Verwerkt slib	5.286	5.262	24	%
BP15 Afvalwaterbehandeling door derden	10.813	10.845	-32	%
BP27 Rioleringsplannen en subsidies lozingen	968	788	180	19%
BP28 Aanpak diffuse emissies derden	112	50	62	55%
	36.348	35.406	942	3%

Afrondingsverschillen mogelijk

Toelichting op financieel resultaat

Binnen programma 3 is circa € 0,9 miljoen minder uitgegeven dan begroot. De onderschrijding komt door circa € 0,7 miljoen aan meevallers in de exploitatiekosten.

Eigen plannen

De overschrijding op dit beleidsproduct komt door hogere doorberekende personele kosten vanwege het verschuiven van uren.

Getransporteerd afvalwater

Op dit beleidsproduct is sprake van een onderschrijding van circa € 180.000. De oorzaken:

- Een creditering op een eerdere ontvangst. In 2014 is een ontvangst geboekt voor schade aan de A20 bij Moordrecht van € 423.600. De definitieve afrekening is € 294.325. Te veel ontvangen: € 130.000.
- Lagere kosten voor elektriciteit à € 50.000. Een groot aantal kleinere en grotere maatregelen heeft geleid tot een lager elektriciteitsverbruik.
- Lagere kosten voor telefonie à € 28.000. Voor telefonie is een nieuw contract afgesloten. Het voordeel is structureel en daarom wordt in de voorjaarsnota het budget naar beneden bijgesteld.
- Lagere kosten overige dienstverlening à € 110.000.
- Lagere kosten onderhoud gebouwen à € 50.000, maar hogere kosten onderhoud mechanische installaties à € 24.000.
- Lagere kosten voor advies à € 24.000. In het kader van duurzaam financieel beheer zijn in 2014 investeringen voor onderzoek en advies overgeheveld naar de exploitatie. In tegenstelling tot vorig jaar is het niet nodig geweest dit jaar het budget volledig te benutten. Dit is een incidenteel voordeel.
- Lagere doorberekende personele kosten en kapitaallasten.

Gezuiverd afvalwater

Op dit beleidsproduct is sprake van een onderschrijding van € 600.000. Dit wordt vooral veroorzaakt door:

- Lagere kosten voor inkoop elektriciteit à € 210.000. De effecten van de genomen maatregelen om energie te besparen (bijvoorbeeld bellenbeluchting) en meer eigen energie op te wekken (maatregelen slibstrategiestudie 2) worden zichtbaar. We kunnen vaststellen dat de besparingen een structureel karakter hebben. Daarom wordt bij de voorjaarsnota bepaald met welk bedrag het budget naar beneden kan worden bijgesteld.
- Lagere kosten voor laboratoriummateriaal à € 75.000. Een nadere analyse moet uitsluitsel geven of het budget bij de voorjaarsnota naar beneden kan worden bijgesteld.
- Lagere kosten voor onderhoud gebouwen à € 150.000. In 2015 was het niet noodzakelijk het budget volledig te benutten.
- Lagere kosten voor telefonie à € 50.000. Zie opmerking bij getransporteerd afvalwater.
- Lagere kosten voor chemicaliën à € 160.000.

- Lagere kosten overige dienstverlening à € 45.000.
- Hogere kosten voor onder andere onderhoud mechanische installaties, rijksheffing en bewaking à € 110.000.

Verwerkt slib

Op dit beleidsproduct zijn meer kosten voor chemicaliën en minder doorberekende personele kosten gemaakt. Per saldo € 24.000 aan lagere kosten.

Afvalwaterbehandeling derden

Op dit beleidsproduct worden de kosten voor het grensoverschrijdend afvalwater geregistreerd. In tegenstelling tot andere jaren zijn er nagenoeg geen afwijkingen. Het proces voor het voorspellen van het aantal vervuilingseenheden is geoptimaliseerd. Twee keer per jaar worden de actuele gegevens voor de zuiveringsheffing van de Regionale Belasting Groep opgevraagd en geanalyseerd. De prognose wordt bijgesteld op basis van deze gegevens gecombineerd met informatie over ontwikkelingen in de woningbouw, nieuwe bedrijventerreinen en andere zaken die invloed hebben op de het aantal vervuilingseenheden. Bij significante afwijkingen wordt direct gecorrigeerd zodat verschillen niet oplopen. Door deze werkwijze is de kans op grotere afwijkingen kleiner geworden.

Rioleringsplannen en subsidies lozingen

Op dit product zijn lagere doorberekende personele kosten à € 160.000 gemaakt.

Aanpak diffuse emissies derden

Op dit product is het budget voor advieskosten (€ 30.000) niet benut. Ook het budget voor bijdrage aan derden (€ 20.000) is niet benut.

Programma 4: Wegen

Inhoud programma

Het hoogheemraadschap draagt zorg voor het beheer van het wegennet buiten de bebouwde kom in de Krimpenerwaard, met uitzondering van de provinciale wegen.

Beoogd effect

Waarborgen van voldoende bereikbaarheid, verkeersveiligheid en berijdbaarheid.

Ambitie: *Wegenbeheer op een doelmatige manier uitvoeren, waarbij de veiligheidssituatie waar mogelijk wordt verbeterd.*

Het hoogheemraadschap had voor 2015 de volgende maatregelen benoemd:

- De basisgegevens zijn beschikbaar en worden verder aangevuld.

Uitvoering:

De basisgegevens zijn opgenomen in het beheerregister wegen en worden actueel gehouden. In 2015 is de wegvakindeling aangepast aan de huidige praktijksituatie.

- De kerngegevens van wegen, groen, verkeersborden en kunstwerken zijn beschikbaar in het GeoWeb.

Uitvoering:

De in 2015 geïnventariseerde kerngegevens zijn opgenomen in GeoWeb.

- Alle door het hoogheemraadschap en derden uitgevoerde onderhoudswerken leggen we vast in IRIS.

Uitvoering:

Informatie over de onderhoudswerken en revisiegegevens zijn vastgelegd.

- Het hoogheemraadschap voert de inspecties van alle categorieën wegen en de wegbruggen uit volgens het inspectieplan en zorgt voor opvolging van de constateringen, hetzij door zelf in actie te komen, hetzij door handhaving. De resultaten van de inspecties (stand van zaken van de wegen en wegbruggen) worden via een gestructureerde wijze gerapporteerd.

Uitvoering:

Bij het inspecteren van de wegen hebben we in 2015 gezocht naar aansluiting op de werkwijze van de inspectie van de wateringen. De resultaten van de voorjaars- en najaarsinspectie zijn gebruikt voor het planmatig onderhoud.

- Het hoogheemraadschap analyseert de ontwikkelingen op het vlak van verkeersveiligheid. Aan de hand van de analyse bepalen we thema's of specifieke projecten waarmee de verkeersveiligheid kan verbeteren. Waar mogelijk vragen we voor de uitvoering van deze projecten subsidie aan om de inzet van eigen middelen te beperken.

Uitvoering:

Op grond van de conclusies en aanbevelingen uit de verkeersveiligheidsmonitor is geconstateerd dat het niet noodzakelijk is om specifieke wegvakken aan te pakken. Wel is het noodzakelijk om in te zetten op eenduidigheid, het verwijderen van obstakels en het aanduiden van discontinuïteiten, waarbij in het bijzonder aandacht wordt besteed aan fietsveiligheid. Met de genoemde aspecten wordt rekening gehouden in reguliere onderhoudswerkzaamheden. In dit kader zijn er op de Lekdijk een aantal wegversmallingen verwijderd als gevolg van onveilige situaties voor fietsers.

- We onderzoeken nut en noodzaak tot het nemen van maatregelen om de infrastructuur voor fietsers en landbouwvoertuigen te verbeteren dan wel om deze gebruikers zo min mogelijk van dezelfde infrastructuur gebruik te laten maken.

Uitvoering:

Vanuit de regio Midden-Holland is een project opgestart voor het in kaart brengen van knelpunten ten aanzien van zwaar landbouw- en transportverkeer. Onveiligheid als gevolg van conflicten tussen landbouwverkeer en fietsverkeer zijn hierbij meegenomen. Naar aanleiding van onderzoek worden uitvoeringsprojecten in kaart gebracht.

- Evenals in 2014 brengt het hoogheemraadschap de mobiliteit in beeld door het volgens planning uitvoeren van de verkeerstellingen. Er wordt gebruikgemaakt van het ontwikkelde verkeersmodel 'Midden-Holland'.

Uitvoering:

Het telprogramma is geoptimaliseerd om de verkeersstromen in het gebied beter in beeld te krijgen. De resultaten worden structureel verwerkt en geanalyseerd en gebruikt bij het uitvoeren van het wegbeheer.

- Binnen het reguliere onderhouds- en reconstructieprogramma past het hoogheemraadschap de veranderende eisen en richtlijnen toe, die landelijk zijn vastgesteld voor infrastructuur en mobiliteit.

Uitvoering:

De uitgangspunten uit de CROW en Duurzaam Veilig zijn verwerkt in het categoriseringsplan en worden meegenomen bij het onderhouds- en reconstructieprogramma.

- Op basis van uitgebreide inspecties en analyses stellen we de reconstructieprogramma's bij met de voorjaarsnota 2014 en de begroting 2015.

Uitvoering:

Dit is in 2015 opgepakt en er zijn stappen gezet om de beheersbaarheid te verbeteren.

- In 2015 begint de uitvoering van de reconstructie Westeinde en Beijerscheweg Noord en een tiental wegbruggen.

Uitvoering:

Door ziekte is de aanbesteding van de Beijerscheweg Noord van 2015 doorgeschoven naar het eerste kwartaal van 2016. De scope van de reconstructie van het Westeinde is gewijzigd. De vervanging van vier wegbruggen in het Westeinde is aan de scope toegevoegd. Door de vervanging van de wegbruggen vooruitlopend op de reconstructie van de weg uit te voeren, ondervinden de belanghebbenden maar één keer overlast.

- In 2015 begint de voorbereiding van de reconstructies van de Capellelaan, Oudelandseweg en de Loetweg.

Uitvoering:

De voorbereiding van deze wegen is gestart.

- Het hoogheemraadschap stemt de reconstructieprogramma's af met gebiedspartners en nutsbedrijven.

Uitvoering:

In reguliere overleggen worden onze plannings met de gemeentes, provincie en nutsbedrijven afgestemd. Hierin vertegenwoordigen wij ook onze collega's van de afdelingen Watersystemen (baggeren) en IPP (wegreconstructies en wegbruggen).

- Binnen het reguliere onderhoudsprogramma worden wegen zodanig aangepast, dat ze voldoen aan de gestelde eisen in het categoriseringsplan.

Uitvoering:

Bij de uitgevoerde groot onderhoudswerkzaamheden zijn de eisen uit het categoriseringsplan meegenomen.

- Het hoogheemraadschap voert het reconstructieprogramma kunstwerken (wegbruggen) 2015 uit.

Uitvoering:

Het vervangen van de wegbruggen is conform planning uitgevoerd. Daarbij is de voorbereiding voor de komende jaren reeds ingezet. Hierdoor lopen we nu licht voor op de planning.

- De geplande wegbruggen voor 2016 nemen we in voorbereiding. Daarbij maken we gebruik van een meerjarige aanbesteding.

Uitvoering:

Zie toelichting maatregel 'In 2015 begint de uitvoering van de reconstructie Westeinde en Beijerscheweg Noord en een tiental wegbruggen'.

Ambitie: Op termijn overdragen van het wegenbeheer aan derden; tot dat moment wordt nauw samengewerkt met betrokken partijen.

Het hoogheemraadschap had voor 2015 de volgende maatregelen benoemd:

- HHSK continueert de samenwerking op het gebied van de gladheidsbestrijding.

Uitvoering:

We hebben in 2015 vergaande afspraken gemaakt met de gemeente Krimpenerwaard op het gebied van gladheidsbestrijding. De werkwijze van het hoogheemraadschap is hierbij het uitgangspunt.

- HHSK initieert en/of participeert in overleggen van de wegbeheerders en de politie in de Krimpenerwaard.

Uitvoering:

We nemen structureel deel aan lokale en regionale overleggen voor afstemming met wegbeheerders en hulpdiensten.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

Beleidsproduct	Budget	Realisatie	Restant	% restant
BP01 Eigen plannen	28	26	2	7%
BP02 Plannen van derden	21	29	-8	-38%
BP16 Beheersinstrumenten wegen	42	35	7	17%
BP17 Aanleg en onderhoud wegen	2.975	3.113	-138	-5%
BP18 Wegenverkeersregeling en verkeersveiligheid	474	420	54	11%
	3.540	3.623	-83	-2%

Afrondingsverschillen mogelijk

Toelichting op financieel resultaat

Eigen plannen, plannen van derden en beheersinstrumenten wegen:

De geringe verschillen op deze beleidsproducten zijn ontstaan door een geringe afwijking van de tijdbesteding (uren) dan begroot.

Aanleg en onderhoud wegen:

We hebben in 2015 naar verhouding te veel uren op projecten begroot. Daardoor zijn de doorberekende personeelskosten op dit beleidsproduct circa € 150.000 hoger dan begroot. Tot slot zijn de afschrijvingskosten op dit beleidsproduct circa € 20.000 lager dan begroot.

Wegenverkeersregeling en verkeersveiligheid:

De overige exploitatiekosten van dit beleidsproduct zijn circa € 50.000 lager. Op het budget voor onderhoud door derden resteert circa € 26.000. Door vervanging van materieel was er minder noodzakelijk onderhoud. Verder zijn de advieskosten circa € 14.000 lager. En door het zachte najaar resteert circa € 9.000 op het budget voor strooizout.

Programma 5: Omgeving en organisatie

Inhoud programma

Het programma omvat de uitvoering van onze primaire taken (waterkeringen, watersysteem, zuiveringen, wegen) en de onderdelen die deze taken ondersteunen. De gewenste manier van uitvoeren is verwoord in het WBP. Leidend is dat de omgeving centraal moet staan.

De bestuurlijk meest relevante thema's zijn:

- * gebiedsgerichte aanpak;
- * calamiteitenzorg;
- * vergunningverlening, toezicht en handhaving;
- * communicatie- en informatiebeleid;
- * klimaat en duurzaamheid;
- * financieel beleid, waaronder Treasury en heffing & invordering;
- * organisatiebeleid en Human Resource Management (HRM).

Beoogd effect

Een betrouwbare organisatie met een goede verstandverhouding met de burgers, het bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties, en de medewerkers.

Er is ruimte en aandacht voor maatschappelijke ontwikkelingen en de bewoners in het gebied, met een zo breed mogelijk draagvlak bij de besluitvorming.

Er is ruimte en aandacht voor de ontwikkeling van de organisatie en de medewerkers zelf, daarbij inspeland op ontwikkelingen en vereisten vanuit de maatschappij. Dit alles door de taken uit te voeren op een maatschappelijk verantwoorde wijze, waarbij leefbaarheid, veiligheid, werkomgeving, klimaat en duurzaamheid centraal staan.

Ambitie: *Tijdige en kwalitatief goede inbreng van wateraspecten in beleid en plannen voor ruimte, milieu en groen.*

De watertoets werd in 2013 gedigitaliseerd. Het hoogheemraadschap had voor 2015 de volgende maatregel benoemd:

- Tijdige en volledige toetsing van de bestemmingsplannen en overige ruimtelijke visies van de provincie en gemeenten op het waterbelang, waarbij de digitale watertoets wordt ingezet en zo nodig wordt verbeterd.

Uitvoering:

In 2015 zijn 73 ruimtelijke plannen binnengekomen en behandeld. Daarnaast zijn er 32 watertoetsen uitgevoerd. Van de behandelde plannen is 92 procent binnen de afgesproken termijn afgehandeld.

- Vaststellen uitvoeringsovereenkomst Krimpenerwaard.

Uitvoering:

De uitvoeringsovereenkomst is vastgesteld.

- Begin uitvoering van drie deelgebieden in de Krimpenerwaard, te weten de Nesse, de Berkenwoudse Driehoek en Oudeland.

Uitvoering:

Het hoogheemraadschap is vanwege eerdere succesvolle projecten in de Krimpenerwaard gevraagd om de uitvoering van de landinrichting met betrekking tot de bovengenoemde deelgebieden ter hand te nemen. Het plan is voorbereid.

- Wateradvies in het kader van het inpassingplan/Ontwerp Tracébesluit (OTB) rijkswegverbinding A13/A16.

Uitvoering:

Het hoogheemraadschap is in goed gesprek met Rijkswaterstaat over de consequenties van de aanleg en komst van de rijksweg A16. Rijkswaterstaat heeft zich onder andere financieel garant gesteld voor de consequenties voor het project gemaal Bergweg Zuid.

- Wateradvies Rijksstructuurvisie Ondergrond.

Uitvoering:

Deze Rijksstructuurvisie, ook wel STRONG genoemd, is vertraagd. Het wateradvies heeft het hoogheemraadschap nog niet kunnen afgeven.

- Vormgeving gebiedsproces restveengebied Moordrecht.

Uitvoering:

We hebben afgesproken dat de provincie trekker is van dit proces. Het hoogheemraadschap adviseert de provincie en maakt onderdeel uit van het proces.

- Uitvoeringsprogramma Waterplan 2 Rotterdam, input voor het hoogheemraadschap afkomstig uit het Actieplan Rotterdam, voor het jaar 2016 gerealiseerd.

Uitvoering:

Het Uitvoeringsplan 2016 is in samenwerking met de gemeente Rotterdam, Delfland en Hollandse Delta opgesteld.

- Bij de inbreng en advisering in plannen en projecten wordt uitgegaan van dit doel.

Uitvoering:

Conform geformuleerde maatregel.

Ambitie: Het hoogheemraadschap streeft naar een uitmuntende calamiteitenzorg.

Het hoogheemraadschap had voor 2015 de volgende maatregelen benoemd:

- Positieve beïnvloeding van de beeld- en oordeelsvorming van publiek door vlot met de feiten te komen.

Uitvoering:

In 2015 heeft het hoogheemraadschap geïnvesteerd in de doorontwikkeling van crisiscommunicatie. Onder andere op het gebied van FAQ's, omgevingsanalyses en afspraken met klanteninformatie. Hierdoor is Communicatie sneller in staat op de feitelijke situatie richting het publiek te communiceren en hiermee de beeld- en oordeelsvorming van het publiek positief te beïnvloeden.

- Implementatie van de netcentrische werkwijze (NCW) van informatiemanagement bij crisisbeheersing.

Uitvoering:

De daadwerkelijke implementatie van het NCW is doorgeschoven naar 2016. De voorbereiding hierop en de opzet van een projectgroep heeft wel plaatsgevonden in 2015. Ondanks een latere implementatie loopt het hoogheemraadschap nog volledig in de pas met de gestelde doelen uit 'de landelijke visie op crisisbeheersing 2020'.

- Intern de juridische positie en mogelijkheden van de organisatie beter in kaart krijgen door de juristen voldoende handvatten mee te geven zodat zij juridisch advies kunnen geven binnen het Waterschaps Operationeel Team en het Waterschaps Beleids Team tijdens calamiteiten.

Uitvoering:

In 2015 is door het hoogheemraadschap besloten om eerst de robuustheid van de juridische vertegenwoordiging in de calamiteitenorganisatie te verbeteren. Dit is gedaan door het verhogen van de bezettingsgraad binnen de calamiteitenorganisatie.

- Doorvertaling en realisatie van de visie 'Samenwerking in crisisbeheersing 2020' in de crisismanagementprocessen van het hoogheemraadschap.

Uitvoering:

Een eerste aanzet van de interne doorvertaling is gemaakt. Daarnaast is het hoogheemraadschap bij alle themagroepen vertegenwoordigd. Zo dragen we actief bij aan de gezamenlijke visie op crisisbeheersing binnen de waterschappen.

Ambitie: *Omgevingsgerichte en vlotte vergunningverlening met doeltreffende en risicogerichte handhaving ten behoeve van een juiste naleving.*

Het hoogheemraadschap had voor 2015 de volgende maatregelen benoemd:

- Bijdrage aan de discussie voor de totstandkoming van de Omgevingswet en de hiermee verbonden andere maatregelen.

Uitvoering:

We zijn in 2015 gestart met de implementatie van de Omgevingswet in de vorm van een eerste inventarisatie.

- Verdere deregulering via algemene regels.

Uitvoering:

Dit is uitgevoerd conform plan; de nieuwe algemene regels zijn per 1 januari 2016 in werking getreden.

- Uitvoering van het 'Verbeterplan Bewijs van Goede Dienst 2014-2015'.

Uitvoering:

Conform plan uitgevoerd. In 2015 hebben we diverse verbetermaatregelen op het gebied van kwaliteit van de externe dienstverlening uitgevoerd. De focus lag onder andere bij het opleidingstraject 'Prettig Contact met de Overheid' en mediationvaardigheden voor het juridisch personeel. Tevens is een heraudit uitgevoerd om vóór de eindmeting Bewijs van Goede Dienst (medio 2016) inzicht te krijgen in de voortgang van het verbetertraject 2013-2016.

- Voortschrijdende digitalisering van de werkprocessen inclusief een persoonlijke internetpagina en diverse formulieren voor belanghebbenden.

Uitvoering:

De invoering van het zaakstelsel is vertraagd. Dit als gevolg van de noodzakelijke diepere afstemming van de werkprocessen met de samenwerkingspartner hoogheemraadschap Rijnland. De vertraging bedraagt circa 4 tot 6 maanden. Hiermee is ook de invoering van een persoonlijke internetpagina (PIP/Mijn HHSK) vertraagd.

- We stellen een uitvoeringsplan Handhaving op en voeren dit uit op basis van een risicoanalyse.

Uitvoering:

Het uitvoeringsplan 2015 is opgesteld en uitgevoerd. Sinds het vierde kwartaal van 2015 wordt bij handhaving gewerkt conform de Landelijke Handhavingstrategie (LHS).

- Als vervolg op de evaluatie van de geldende nota Handhaving in 2015 stellen we deze waar nodig bij.

Uitvoering:

In 2016 wordt de nieuwe nota Toezicht en Handhaving 2016-2021 geschreven waarbij de LHS en toezichtstrategie worden geïntegreerd.

- Bestuurlijke behandeling en besluitvorming van de schouw 'gewoon onderhoud' in relatie tot de schouw 'buitengewoon onderhoud' (baggerschouw).

Uitvoering:

Op 25 november 2015 heeft de verenigde vergadering (VV) van hoogheemraadschap Schieland en de Krimpenerwaard de visie onderhoud watergangen vastgesteld.

Ambitie: *Tijdige en heldere communicatie met derden; bereikbaar en aanspreekbaar voor derden.*

Het hoogheemraadschap had voor 2015 de volgende maatregelen benoemd:

- Een vastgesteld verhaal (kernboodschap) van de organisatie als geheel en van de verschillende kerntaken afzonderlijk.

Uitvoering:

De kernboodschappen zijn intern uitgewerkt en worden in het eerste kwartaal van 2016 bestuurlijk afgestemd.

- Een huisstijlhandboek waarin de huisstijl is vastgelegd voor het hoogheemraadschap op tekst (waaronder tone of voice), beeld en vorm.

Uitvoering:

Door herprioritering van capaciteit binnen de organisatie op bestuurlijk niveau is uitwerking en vastlegging van het huisstijlhandboek uitgesteld naar 2016.

- Geactualiseerd mediabeleid dat beschrijft hoe het hoogheemraadschap de media proactief betreft bij het werk aan droge voeten en schoon water en de effecten van deze benadering monitort en analyseert.

Uitvoering:

Door herprioritering is de uitwerking van het mediabeleid uitgesteld naar eerste kwartaal van 2016.

- Uitvoeringsprogramma nieuwe en sociale media.

Uitvoering:

De website is in januari 2015 opgeleverd. De monitoring en doorontwikkeling van nieuwe en sociale media loopt.

- De publicatie van een jaaroverzicht met input uit omgeving en de jeugdwaterschapsbestuurder. Dit jaaroverzicht vervangt het huidige publieksjaarverslag en wordt uiterlijk in het eerste half jaar gepubliceerd.

Uitvoering:

De publicatie van het jaaroverzicht 2014 is na vaststelling in de VV gepubliceerd.

- Contacten met burgers en bedrijven gaan we verder ondersteunen met het zaakstelsel dat in 2014 is geïntroduceerd.

Uitvoering:

Het zaaksysteem is de ondersteunende applicatie voor de afhandeling van burgerverzoeken en de gewenste informatieverstrekking. In 2015 is het systeem – voor alle vergunnings- en handhavingsprocessen – geoptimaliseerd naar de nieuwste versie en technologie.

- In 2014 is het geografisch informatiesysteem op de website vernieuwd. In 2015 wordt de bereikbaarheid en vormgeving verbeterd. Al het kaartmateriaal dat relevant is voor derden, stellen we met dit systeem beschikbaar via de website.

Uitvoering:

Er is een extern onderzoek uitgevoerd naar geo-informatie op de website en verbeterpunten zijn doorgevoerd. Naast basiskaarten maken we ook kaarten beschikbaar die procedures ondersteunen.

- Het bronhouderschap van de Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) wordt geïmplementeerd bij het hoogheemraadschap. Dit voeren we gefaseerd uit en bestaat uit een bouwfase tot eind 2015 en een beheerfase na 1 januari 2016. Hiermee voldoet het hoogheemraadschap aan de wettelijk verplichtingen in het kader van de e-overheid. We werken samen met bronhouders in het gebied aan een efficiënt bouw- en beheerproces. De benodigde middelen voor de bouw- en beheerfase van dit traject worden in het najaar van 2014 in een apart investeringsvoorstel toegelicht.

Uitvoering:

De planning van de bouwfase is verbonden met de planning van de gemeenten. Een aantal gemeenten zoals Rotterdam en Lansingerland liggen niet op schema. Hierdoor is er uitloop naar 2016. Deze vertraging is een landelijk beeld.

Ambitie: Invulling van nationale en internationale doelstellingen voor klimaat en duurzaamheid.

Het hoogheemraadschap had voor 2015 de volgende maatregelen benoemd:

- Bij alle relevante inkoop- en aanbestedingstrajecten zijn de criteria met betrekking tot duurzaamheid van Agentschap NL van het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie zoveel mogelijk van toepassing.

Uitvoering:

Geen bijzonderheden; loopt conform plan.

- Duurzaamheid speelt een rol in alle fasen van het inkoopproces.

Uitvoering:

Geen bijzonderheden; loopt conform plan.

- De ontwikkelingen op het vlak van duurzaam inkopen volgen we nauwlettend via onder andere het expertisecentrum aanbesteden PIANOo.

Uitvoering:

Geen bijzonderheden; loopt conform plan.

- In 2015 stellen we voor watersystemen de prestatie-indicatoren rondom energiereductie op, zodat we de voortgang kunnen bewaken.

Uitvoering:

De prestatie-indicatoren zijn opgesteld. De energiereductiedoelstelling loopt conform planning en blijft ruimschoots binnen de norm voor energieverbruik 2014.

- Daarnaast passen we in 2015 alle gemalen aan die onder invloed van eb en vloed staan.

Uitvoering:

Softwarematig is de besturing in de standaard geprogrammeerd. De implementatie loopt conform planning.

- We stellen een overzicht op met de inlaten van gemeenten waarvan het hoogheemraadschap de bediening wil overnemen, en van belangrijke particuliere inlaten, inclusief het inlaatregime.

Uitvoering:

Het overzicht van de inlaten is gerealiseerd.

- Het rendement van de pompen en gemalen onderzoeken we en passen we waar nodig aan.

Uitvoering:

Het rendement van de hoofdgemalen is onderzocht. Zodra de kans zich voordoet, bijvoorbeeld bij de geplande vervanging van een elektromotor, nemen we dit mee in de vervangingsinvestering.

- De momenten van bemaling in het gebied passen we aan.

Uitvoering:

Het onderzoek naar de effectiviteit van deze maatregel loopt en maakt onderdeel uit van het totale plan om te komen tot verdere energiereductie.

- Het eigen inlaatregime onderzoeken we, evalueren we en passen we eventueel aan zodat we energie kunnen besparen.

Uitvoering:

Zodra zich een kans voordoet, bijvoorbeeld bij de geplande vervanging van een elektromotor, wordt dit meegenomen in het ontwerp.

- We stellen de nulsituatie van het stroomverbruik op.

Uitvoering:

De nulsituatie van het stroomverbruik is opgesteld.

- Het kantoor op de Maasboulevard wordt in de komende jaren gerenoveerd. In het renovatieplan zijn maatregelen meegenomen om het energieverbruik van het kantoorgebouw significant terug te brengen.

Uitvoering:

De geplande energiebesparende maatregelen, zoals de isolatie van wanden, het vervangen van glas en het gebruik van energiezuinige verlichting, zijn opgenomen in de uitvoeringsplannen van het renovatieproject.

- Het toepassen van het standaardformat voor bestuursvoorstellen, waarin milieu en klimaat expliciet aan de orde komen.

Uitvoering:

Klimaat en duurzaamheid vormen, indien relevant, een vast onderdeel van de bestuursvoorstellen.

Ambitie: *Transparantie en verantwoording van het gevoerde beleid en beheer, zowel in- als extern door te werken vanuit klantgerichtheid en professionaliteit in de gehele organisatie.*

Het hoogheemraadschap had voor 2015 de volgende maatregelen benoemd:

- De doelen en bijbehorende maatregelen worden in de jaarlijkse planning- & controlcyclus opgenomen. Het hele jaar door wordt hierover gerapporteerd en indien nodig bijgesteld.

Uitvoering:

Conform planning zijn de doelen uit het waterbeheerplan geïntegreerd in de planning- & controlcyclus en rapporteren we jaarlijks over de voortgang.

- Constante zoektocht naar mogelijke (incidentele) subsidies en bijdragen.

Uitvoering:

Conform planning. Nieuwe aanvragen die in 2015 zijn gedaan: Stormpoldervloedbos, Natuurvriendelijke oevers gemaal Vlist-Westzijde, Interreg North Sea FAIR, Interreg 2 Seas Sponge, Interreg 2 Seas USAR, en Demonstratie energie-innovatie (DEI) van Topconsortia voor Kennis en Innovatie (TKI) voor Kralingseveer.

- Onderzoek naar toekomstige projecten binnen het hoogheemraadschap die de doelen van de diverse Europese regelingen ondersteunen.

Uitvoering:

Deze activiteit is het gehele jaar uitgevoerd.

- Bewust kiezen voor welke projecten het hoogheemraadschap Europese partnerschappen wil aangaan en subsidie wil aanvragen.

Uitvoering:

Conform planning. Alle keuzes zijn in 2014 benoemd, vervolgens zijn de Interreg-aanvragen ingediend (zie hierboven). Eventuele nieuwe mogelijkheden worden met het afdelingshoofd besproken.

- Eerste nieuwe subsidie aanvragen en toegekend krijgen.

Uitvoering:

Voor de volgende projecten zijn in 2015 subsidies aangevraagd en hebben we beschikkingen ontvangen: Stormpoldervloedbos, Natuurvriendelijke oevers gemaal Vlist-Westzijde en Interreg North Sea FAIR.

Ambitie: aanvullend zijn op het WPB.

Het hoogheemraadschap had voor 2015 de volgende maatregelen benoemd:

- Sturing op de ontwikkeling van medewerkers op basis van de strategische personeelsplanning.

Uitvoering:

Samen met de vlootshouwer 'beoordelen en belonen' is ook een vlootshouwer Strategische Personeelsplanning (SPP) gehouden. Op basis hiervan kunnen leidinggevenden ontwikkelafspraken maken in het planningsgesprek van 2016. Resultaten hiervan zijn pas in een later stadium te zien.

- Actieve re-integratie van oud-medewerkers, samen met andere waterschappen, om de instroom en/of verblijfsduur in de WW te beperken.

Uitvoering:

In de beginfase is het hoogheemraadschap opgetrokken met het hoogheemraadschap van

Rijnland. Tijdens dit proces heeft Rijnland aangegeven minder prioriteit aan dit onderwerp te geven. Wij hebben het proces beschreven en de benodigde formulieren ontwikkeld. Hierdoor worden gerichte stappen ondernomen om oud-medewerkers te re-integreren. Er zijn drie medewerkers uitgestroomd, maar tevens na een kort dienstverband weer de WW ingestroomd.

- Invoering van de Participatiewet.

Uitvoering:

Waterschapsbreed is er een taakstelling met als staffel in beginsel twee participatiebanen per waterschap per jaar. We hebben één medewerker aangenomen bij het team Facilitair. Dit is in samenwerking met het werkgeversservicepunt Rijnmond gerealiseerd. Tevens realiseren we een tweede participatiebaan medio januari 2016. Hiermee is deze maatregel behaald.

- De samenwerkingsmogelijkheden op het gebied van ICT en de financiële- en eigendommenadministratie uitwerken.

Uitvoering:

De samenwerking met het hoogheemraadschap van Rijnland op het gebied van ICT is in 2015 stapsgewijs verder gebracht. Het samenvoegen van de organisatieonderdelen staat voor 2016 op de planning. Volgens planning is het nieuw financieel systeem Prosa live gegaan, tegelijkertijd met de gezamenlijke administratie. De nieuwe eenheid heeft als standplaats Rotterdam, en gaat per 2016 de administratie voeren voor beide waterschappen. Als onderdeel van deze gebundelde financiële administratie worden ook de financieel-administratieve vastgoedmutaties beheerd.

- Verkenning en eventuele implementatie van samenwerking op de onderwerpen afvalwaterketen en harmonisatie van de Keur/legger.

Uitvoering:

De afvalwaterzuiveringsinstallaties worden overeenkomstig de afspraken door Hollandse Delta gecontroleerd en de indirecte lozingen worden overeenkomstig het Activiteitenbesluit of een omgevingsvergunning gecontroleerd door het bevoegd gezag. Daarbij wordt rekening gehouden met de afspraken tussen het hoogheemraadschap en de Omgevingsdienst Midden-Holland of de Omgevingsdienst DCMR.

- Continuering van de samenwerking bij de implementatie van het zaakstelsel en het uniformeren van de processen vergunningverlening, toezicht en handhaving.

Uitvoering:

Er vindt regelmatig overleg plaats met samenwerkingspartners binnen VTH-West (HHD, HHR en HHSR). Verder worden inhoudelijke zaken projectmatig opgepakt met een of meer van deze partners. Met Rijnland wordt nauw samengewerkt op het vlak van de ICT in het algemeen en de invoering van het zaakstelsel voor de vergunningverlening en handhaving in het bijzonder.

- Versterking van de landelijke en regionale samenwerking op het gebied van vergunningverlening en handhaving tussen waterschappen onderling en Rijkswaterstaat.

Uitvoering:

De landelijke samenwerking wordt in het Landelijk Overleg Vergunningverlening en Handhaving (LOVH) vormgegeven. Via dit LOVH wordt ook de samenwerking met Rijkswaterstaat (AgV) gecoördineerd. Zo zijn er een tiental projecten van samenwerking tussen de waterschappen en Rijkswaterstaat geformuleerd. Voorbeelden van producten die voortkwamen uit deze samenwerking in 2015 zijn de landelijke nota Handhaving en de Nota kwaliteitscriteria Vergunningverlening en Handhaving.

- De toepassing van mediation in (dreigende) conflicten worden onderzocht en direct toegepast.

Uitvoering:

In 2015 is in concept een plan van aanpak opgesteld dat de toepassing van mediation in gang zal zetten. In 2015 zijn al enkele mediations in gang gezet. De juristen van de afdelingen Publiekszaken en Bestuur, Informatie en Juridisch advies hebben in 2015 de trainingen 'Prettig Contact met de Overheid' en mediationvaardigheden gevolgd. In deze trainingen zijn diverse direct toepasbare tools aan bod gekomen.

- Verdere digitalisering van de werkprocessen, onder andere op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving.

Uitvoering:

De invoering van het zaakstelsel is gestart in 2015. Zie de al gegeven toelichtingen over het zaakstelsel.

- Continuering van het verbeteren van het omgevingsloket (OLO).

Uitvoering:

Volgens plan, het tempo van verdere verbeteringen is mede afhankelijk van de inbreng van andere overheidspartijen. De ontwikkelingen rond het omgevingsloket worden mede in verband met de invoering van de Omgevingswet nauwgezet gevolgd en waar mogelijk beïnvloed.

- Vervangen van het geografisch informatiesysteem (IRIS).

Uitvoering:

De eerste fase van het project voor de vervanging van het geografisch informatiesysteem IRIS is in 2015 gestart. DAMO-datamodellen en nieuwe softwareversies worden in gebruik genomen.

- Verdere uitwerking van de gezamenlijke en afzonderlijke doelen van de vijf KID-projecten.

Uitvoering:

Het traject Bewijs van Goede Dienst is een van de vijf KID-projecten en verloopt conform plan.

- Het uitvoeren van maatregelen voor het beveiligen van (kantoor)ruimten en ICT-apparatuur, procesautomatisering en fysieke locaties.

Uitvoering:

De Baseline Informatiebeveiliging Waterschappen (BIWA) bevatten normen waar de beveiliging aan moet voldoen zijn. Onderzoek naar de uitvoering van deze normen heeft geleid tot een kleine zeventig verbeterpunten. De meest urgente tien zijn benoemd en uitgevoerd.

- Optimalisatie van de structuur van de calamiteitenorganisatie en de huidige werkwijzen om eenduidigheid, herkenbaarheid en samenwerking met partners zoals waterschappen, Rijkswaterstaat en veiligheidsregio's te versterken.

Uitvoering:

In 2015 heeft het hoogheemraadschap verder geïnvesteerd in het ontwikkelen van een gezamenlijk waterbeeld bestemd voor de veiligheidsregio tijdens calamiteiten. Onderdeel van deze investering was een actieve bijdrage aan de ontwikkeling van het Landelijk Informatiesysteem Water en Overstromingen (LIWO).

- Competentiegerichte ontwikkeling van de leden van de calamiteitenorganisatie door uitvoering van een professioneel opleidings-, trainings- en oefenprogramma (OTO) dat aansluit bij de persoonlijke en organisatiegerichte oefendoelen.

Uitvoering:

Er zijn in totaal een 37 OTO-activiteiten uitgevoerd. Deze activiteiten zijn door de deelnemers beoordeeld met een gemiddeld cijfer hoger dan een 7. Uit de evaluaties is tevens gebleken dat de OTO-activiteiten aansluiten op de vooraf aangegeven oefendoelen.

- Onderzoek naar mogelijke uitwisseling tussen waterschappen op het gebied van kennis, mensen en middelen bij calamiteiten.

Uitvoering:

In samenwerking met de omliggende waterschappen is er geïnventariseerd welke middelen onderling beschikbaar en uitwisselbaar zijn bij calamiteiten. Daarbij is onder andere een landelijke inventarisatie uitgevoerd op het gebied van noodmiddelen.

- Samenwerking met veiligheidsregio's, gemeenten en waterschappen leidt tot een afgestemde aanpak van risico- en crisiscommunicatie.

Uitvoering:

In 2015 heeft het hoogheemraadschap geïnvesteerd met twee bijeenkomsten op het gebied van risico- en crisiscommunicatie. Hierbij lag de focus op de onderlinge samenwerking met de veiligheidsregio en de omliggende waterschappen.

- Vertaling en realisatie van de visie 'samenwerking in crisisbeheersing' in de crisismanagementprocessen van het hoogheemraadschap

Uitvoering:

Een eerste aanzet van de interne doorvertaling is gemaakt. Daarnaast is het hoogheemraadschap bij alle themagroepen vertegenwoordigd om zo actief bij te dragen aan de gezamenlijke visie op crisisbeheersing binnen de waterschappen.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

Beleidsproduct	Budget	Realisatie	Restant	% restant
BP01 Eigen plannen	1.093	960	133	12%
BP02 Plannen van derden	313	306	7	2%
BP22 Keur	446	273	173	39%
BP23 Vergunningen en keurontheffingen	1.581	1.891	-310	-20%
BP26 Handhaving Waterwet	2.819	2.362	457	16%
BP29 Belastingheffing	3.103	3.134	-31	-1%
BP30 Invordering	379	354	25	7%
BP31 Bestuur	1.521	1.711	-190	-12%
BP32 Externe communicatie	1.028	949	79	8%
BP35 Algemeen	-1.116	-1.116	0	%
	11.167	10.824	343	3%

Afrondingsverschillen mogelijk

Toelichting op financieel resultaat

Eigen plannen

Het overschot wordt voornamelijk veroorzaakt door lagere doorberekende personeelslasten. Het opleidingsbudget binnen beheerproduct Calamiteitenplannen is niet volledig benut. Er resteert € 70.000 aan budget. Het project netcentrisch werken (NCW) is niet zoals voorzien gestart in 2015. Hierin zitten een significant aantal onderdelen van opleiding, training en oefening (OTO) waar dus geen kosten voor zijn gemaakt in 2015. Tevens zijn minder uren

gerealiseerd dan begroot en is circa € 10.000 minder uitgegeven aan overige diensten door derden.

Keur

Het budget van € 90.000 voor het onderhoud van software op beleidsproduct Keur is niet benut. Dit budget is gebruikt om het deel van de inleenkosten te dekken, dat niet wordt gedekt vanuit de beschikbare vacatureruimte. Dit is vermeld in de bestuursrapportage van het eerste half jaar van 2015. De doorberekende personeelskosten zijn € 80.000 lager (minder uren gerealiseerd dan begroot) door verschuivingen binnen de realisatie van de uren van de diverse beheerproducten van de afdeling Publiekszaken.

Vergunningen en keurontheffingen

De doorberekende personeelskosten zijn € 345.000 hoger dan begroot doordat binnen dit beleidsproduct meer uren zijn gerealiseerd dan begroot. Binnen de beleidsproducten Keur en Handhaving Waterwet zijn juist minder doorberekende personeelskosten gerealiseerd. De opbrengst uit leges is dit jaar circa € 15.000 hoger dan begroot. Tevens zijn de indirecte kosten iets lager uitgevallen.

Handhaving Waterwet

Op dit beleidsproduct is het beschikbare budget niet volledig benut. Er resteert nog ruim € 457.000 van het budget. De kosten voor de schouw buitengewoon onderhoud (schouw BO) zijn € 140.000 lager uitgevallen. Dit betreft de kosten voor de baggerschouw, die bij verdere uitwerking van de schouwen in relatie tot het baggeren in stedelijk gebied, worden betrokken. De herijking van de schouw 'gewoon onderhoud' wordt in de voorbereiding gecombineerd met de intentie in het nieuwe Waterbeheerplan om de uitvoering van het baggeren in het stedelijk gebied te wijzigen. Dit alles als samenhangend nieuw beleid.

Tevens is ruim € 18.000 aan incidentele opbrengsten gerealiseerd. Dit zijn door het waterschap gemaakte kosten die verhaald zijn, bijvoorbeeld door het toepassen van bestuursdwang. De doorberekende personeelskosten zijn circa € 270.000 lager uitgevallen dan begroot. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door nog niet ingevulde vacatureruimte en langdurig ziekteverzuim. Hierdoor zijn minder uren gerealiseerd binnen dit beleidsproduct. De directe kosten vallen ook iets lager uit.

Bestuur

Op het beleidsproduct Bestuur zijn de kosten lager uitgevallen door de meeropbrengsten bij het product Eigendommenbeheer. De extra inzet van een medewerker en de ontvangst van een afkoopsom van erfpacht hebben geleid tot een meeropbrengst van € 160.000. De dotatie aan de voorziening pensioenen voor voormalige en huidige bestuurders is eenmalig verhoogd met € 350.000. Op basis van nieuwe actuariële berekeningen bleek het huidig doelvermogen te laag en is daarom verhoogd.

Externe communicatie

De overige exploitatiekosten zijn lager en de personeelslasten zijn hoger. Dit komt doordat er minder werkzaamheden zijn uitbesteed aan derden en meer werkzaamheden zijn uitgevoerd door eigen personeel en inleenkrachten. Daarnaast zijn op het gebied van fotografie-, videoproducties en aan de uitbesteding van redactiewerkzaamheden minder kosten gemaakt dan gepland.

1.2 Paragrafen

1.2.1 Paragraaf incidentele baten en lasten

Overzicht incidentele baten en lasten

Bedragen x € 1.000

Programma	jaarrekening	incidentele baten/-lasten	jaarrekening exclusief incidentele baten/lasten
Programma 1: Waterveiligheid	12.719	94-	12.625
<i>incidentele baten</i>			
bijdrage pilot Ruimtelijke Instrumentarium Dijken	50		
<i>incidentele lasten</i>			
kosten pilot Ruimtelijke Instrumentarium Dijken	144-		
	94-		
Programma 2: Oppervlakte- en grondwater	25.131	679	25.810
<i>incidentele baten</i>			
vrijval baggervoorziening	804		
<i>incidentele lasten</i>			
sloop gemaal en dienstwoning en aansluiting woning op riolering	125-		
	679-		
Programma 3: Afvalwaterketen en emissies	35.406	-	35.406
Programma 4: Wegenbeheer	3.623	-	3.623
Programma 5: Omgeving en organisatie	10.824	188	11.012
<i>incidentele baten</i>			
verhaalde kosten uitoefening bestuursdwang	18		
opbrengst uit eigendommenbeheer	170		
	188		
Totaal netto-lasten	87.703	773	88.476
Belastingopbrengsten	83.900-	54.285	29.615-
<i>incidentele baten</i>			
watersysteemheffing voorgaande jaren	22.889		
wegenheffing voorgaande jaren	1.820		
<i>incidentele lasten</i>			
zuiveringsheffing voorgaande jaren	30.300		
kwijtschelding voorgaande jaren	349-		
oninbaar voorgaande jaren	375-		
	54.285-		
	3.803	55.058	58.861
Ondersteunende producten		249-	249-
<i>incidentele baten</i>			
boekwinst verkoop diverse dienstauto's	11		
<i>incidentele lasten</i>			
éénmalige dotatie voorziening wachtgelden voormalig personeel	85-		
hogere kosten juridisch advies i.v.m. aantal juridische kwesties	61-		
éénmalige kosten voor ontwerpen en inrichten van een nieuw intranet	23-		
éénmalige hogere telefoonkosten door aanschaf mobiele apparaten ter ondersteuning digitale processen en nieuwe werkstijl	70-		
boekverlies verkoop auto's	21-		
	249-		
Exploitatieresultaat programmarekening	3.803	54.809	58.612

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

1.2.2 Onttrekkingen aan bestemmingsreserve

Hiervoor wordt verwezen naar de toelichting op de balans.

1.2.3 Waterschapbelastingen

Belastingopbrengsten	Begroting 2015	Rekening 2015	Rekening 2014	Vershil 2015
Opbrengst watersysteemheffing	-40.160	-41.386	-38.748	1.226
Opbrengst zuiveringsheffing	-37.872	-37.997	-37.598	125
Opbrengst wegenheffing	-4.459	-4.517	-4.638	59
Totale belastingopbrengst	-82.491	-83.900	-80.984	1.409

bedragen x € 1.000

Toelichting

De Regionale Belasting Groep (RBG) heft en int alle waterschapsbelasting in opdracht van het hoogheemraadschap. In vergelijking met 2014 nam de totale belastingopbrengst toe met ruim € 2,9 miljoen. Dit is 3,6 procent. De totale belastingopbrengst in 2015 is € 1,4 miljoen hoger dan begroot; een verschil van 1,7 procent.

De belastingopbrengst watersysteemheffing is hoger dan begroot. Dit positief resultaat is vooral het gevolg van hogere belastingopbrengsten in de categorieën 'ingezetenen' (€ 425.000) en 'gebouwd' (€ 383.000). De RBG voert jaarlijks in oktober een bestandsoptimalisatie uit. Dit heeft geleid tot een verbeterde basisadministratie, waardoor meer belastingopbrengsten werden gerealiseerd. De meeropbrengst in de categorie 'gebouwd' is het resultaat van de kentering in de WOZ-waarde-ontwikkeling. De gemiddelde waarde van woningen stijgt weer, terwijl met een daling is gerekend. Daarnaast is er een meeropbrengst van circa € 500.000 over oude jaren in de categorie 'gebouwd'. In de categorie 'ongebouwd' daalden de belastingopbrengsten met circa € 80.000.

De belastingopbrengst zuiveringsheffing is per saldo € 125.000 hoger dan begroot. In de categorie 'huishoudens' is een meeropbrengst (€ 687.000) als gevolg van de bestandsoptimalisatie. Daar staan lagere belastingopbrengsten (€ 315.000) tegenover bij de zuiveringsheffing in de categorie 'bedrijven' door het dalen van het aantal vervuilingseenheden. De verwachting is dat deze daling de komende jaren doorzet door onder andere een stijging van het aantal faillissementen, een toename van de leegstand van bedrijfsgebouwen (winkels/kantoren) en een daling van bedrijfsactiviteiten.

In het kader van kostenbeheersing pasten vooral productiebedrijven hun bedrijfsvoering aan. Dat heeft zich vertaalt in minder lozingen. Ook ziekenhuizen gaan steeds meer over op het plaatsen van zogeheten 'pharmafilter installaties', waardoor het aantal vervuilingseenheden sterk afneemt.

De belastingopbrengst 'wegenheffing' is circa € 60.000 hoger dan begroot. Een meeropbrengst in de categorie 'ingezetenen' (€ 20.000) en in de categorie gebouwd over oude jaren (€ 30.000).

bedragen x € 1.000

Kwijtschelding en oninbaar	Begroting 2015	Rekening 2015	Rekening 2014	Vershil 2015
Kwijtschelding	4.742	5.246	4.995	-504
Oninbaar (dotatie voorziening)	1.064	965	987	99
Totaal	5.806	6.211	5.983	-405

Kwijtschelding

In 2015 is circa € 500.000 meer kwijtgescholden dan begroot. Dat is € 251.000 meer dan vorig jaar. Dat is een stijging van 5 procent. De RBG zal meer gebruikersaanslagen 'woonruimte' en 'zuiveringsheffing' opleggen over het belastingjaar 2015 door de bestandsoptimalisatie die de

RBG deed. Omdat een deel van deze gebruikers in aanmerking komt voor kwijtschelding, stijgt het totaal geraamde bedrag aan kwijtschelding over het belastingjaar 2015.

Oninbaar

In 2015 was € 587.000 oninbaar. Aan de voorziening voor dubieuze debiteuren is € 378.000 toegevoegd. Het totaal komt daarmee op € 2,4 miljoen. De belangrijkste redenen voor oninbaarheid zijn faillissementen, schuldsaneringen en belastingschuldigen waarvan geen woon- of verblijfplaats bekend is.

1.2.4 Weerstandvermogen

Het weerstandvermogen is het vermogen van de organisatie om (financiële) tegenvallers op te kunnen vangen. Bij het hoogheemraadschap bestaat dit uit de algemene reserves en de onbenutte belastingcapaciteit.

Algemene reserves hebben geen specifieke bestemming en fungeren als 'weerstandvermogen' van een organisatie. De algemene reserves dienen in eerste instantie om eventuele toekomstige algemene financiële tegenvallers te kunnen opvangen. Ze bestaan uit de volgende bodemreserves:

Watersysteembeheer	€ 2.500.000
Zuiveringsbeheer	€ 2.000.000
Wegenbeheer	€ 500.000
	<u>€ 5.000.000</u>

Voor mogelijke risico's wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen (1.1.6) en naar de risico's vermeld bij de niet uit de balans blijvende verplichtingen als het juridische procedures betreft.

Omdat het hoogheemraadschap door de onbenutte belastingcapaciteit relatief eenvoudig middelen kan aantrekken is er in theorie een onbepaalde weerstandscapaciteit. Uit oogpunt van de benodigde weerstandscapaciteit zijn omvangrijke algemene reserves - naast de tariefegalisatiereserves - dan ook niet noodzakelijk. Wel kan het wenselijk zijn om naast de tariefegalisatiereserves nog enige algemene reserves aan te houden voor het opvangen van eventuele tegenvallers worden. Dit geeft extra ruimte om tariefschommelingen te voorkomen. Op grond van bovengenoemde omstandigheden kan geconcludeerd worden dat het weerstandvermogen van het hoogheemraadschap voldoende is. Er is daarom geen aanleiding om de huidige bodemreserves te vergroten.

1.2.5 Financiering

Renteontwikkeling

De Europese Centrale Bank (ECB) heeft in 2015 de 'main refinancing operations' (herfinancieringsrente) ongewijzigd gelaten op 0,05 procent. Kort geld blijft dus een goedkope financieringsbron. Op de kapitaalmarkt was ook sprake van een tarievendaling.

In 2015 kwam de gemiddelde rente kort geld uit op 0,10 procent, terwijl de voorjaarsnota uitging van 0,25 procent. Conform de voorjaarsnota wordt in de jaarrekening voor de rente op het eigen vermogen 3,0 procent aangehouden en voor de bouwrente 2,5 procent. Het percentage van de toegerekende rentelasten aan de exploitatie kwam uit op 2,44 procent. De voorjaarsnota ging uit van 2,48 procent.

Financieringsbehoefte	bedragen x € 1.000
Afname vaste activa (afschrijvingen)	-17.316
Aflossingen leningen u/g	- 1.476
Netto investeringen	17.699
Aflossingen leningen o/g	14.294
Mutaties reserves en voorzieningen	- 4.171
Financieringsbehoefte	9.031

Afrondingsverschillen mogelijk

In het verslagjaar is een geldlening aangetrokken van in totaal € 20 miljoen tegen een rente van gemiddeld 1,31 procent met een looptijd van 25 jaar. Ook is een geldlening aangetrokken van in totaal € 10 miljoen tegen 0 procent rente met een looptijd van vier maanden. In de voorjaarsnota 2015 is rekening gehouden met een totaal van € 30 miljoen aan langlopende geldleningen.

Toetsing kasgeldlimiet

Omdat de rente op de geldmarkt lager is dan de rente op de kapitaalmarkt tracht het hoogheemraadschap een zo groot mogelijk deel van de financieringsbehoefte te dekken met het rekening-courantkrediet of kasgeldleningen. Echter op grond van de Wet Fido is voor waterschappen het maximumbedrag voor het aantrekken van kort geld bepaald op 23 procent van het begrotingstotaal. Voor 2015 is de kasgeldlimiet op € 22,6 miljoen vastgesteld.

In het verslagjaar werd de kasgeldlimiet incidenteel overschreden, maar nooit langer dan één kwartaal. De overschrijdingen bedroegen in het eerste kwartaal € 11,1 miljoen en in het vierde kwartaal € 1,0 miljoen. De onderschrijdingen bedroegen in het tweede kwartaal € 2,6 miljoen en in het derde kwartaal € 13,6 miljoen.

Schatkistbankieren

Sinds 2014 moeten de waterschappen middelen die zij tijdelijk niet voor hun publieke taken nodig hebben, en voor zover die het drempelbedrag te boven gaan, in de schatkist aanhouden. Voor het hoogheemraadschap is het drempelbedrag vastgesteld op € 736.140 (0,75 procent van € 98,2 miljoen). In 2015 is bleef het hoogheemraadschap onder dit drempelbedrag. Er zijn dus geen middelen in de schatkist aangehouden.

Toetsing rente/risiconorm

De rente/risiconorm bindt de looptijd van leningen aan een minimum. De wet Fido is een bedrag ter grootte van een percentage van het begrotingstotaal van het waterschap aan het begin van het jaar. In de 'Uitvoeringsregeling Financiering decentrale overheden' is dit percentage voor de waterschappen vastgesteld op 30 procent. Voor het hoogheemraadschap is de maximale rente/risiconorm berekend op € 29,4 miljoen (30 procent van € 98,2 miljoen). In 2015 bedroegen de verplichte aflossingen € 14,3 miljoen en waren er geen leningen met renteherziening in portefeuille. Daar bleef het hoogheemraadschap ruimschoots onder de rente/risiconorm.

Kengetallen

	2015	2014
Solvabiliteit (eigen vermogen in percentage van het totaal vermogen)	14%	16%
Liquiditeit (Kortlopende vorderingen en geldmiddelen in percentage van de schulden op korte termijn)	43%	34%
Schuldratio (netto schuld in percentage van de totale baten)	2,01	2,03

De liquiditeit geeft aan in hoeverre het hoogheemraadschap in staat is om kortlopende schulden te voldoen. De solvabiliteit geeft dit aan voor de langlopende schulden. De schuldratio is iets toegenomen doordat de netto investeringen hoger zijn dan de afschrijvingen.

1.2.6 Verbonden partijen

Vanuit publiek belang gaat het hoogheemraadschap banden aan met derde partijen, verbonden partijen genoemd. Het doel hiervan is om een publieke taak uit te voeren. Het hoogheemraadschap heeft bij deze verbintenis een financieel en een bestuurlijk belang. Met het vaststellen van de nota verbonden partijen (vv 27 maart 2013) scheidt de verenigde vergadering als algemeen bestuur van het hoogheemraadschap een kader voor het aangaan, besturen en evalueren van verbonden partijen en deelnemingen. In de bijlage van dit jaarverslag staat een uitgebreid overzicht van de ontwikkelingen bij elke verbonden partij. Onderstaand een overzicht van de verbonden partijen met een korte toelichting.

1. Stichting Beheer Registergoederen Schieland

De stichting beheert en exploiteert installaties die door het hoogheemraadschap installaties zijn overgedragen of in gebruik zijn gegeven. En alles wat daarmee rechtstreeks of zijdelings verband houdt of bevorderlijk kan zijn in de ruimste zin van het woord.

2. Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB)

De NWB is een vooraanstaande financiële dienstverlener voor de overheidssector. De bank arrangeert kort- en langlopende kredieten voor gemeenten, provincies, instellingen voor volkshuisvesting, gezondheidszorg, onderwijs en activiteiten op het gebied van water en milieu. De NWB financiert haar activiteiten op de internationale geld- en kapitaalmarkten op basis van haar vermogenspositie en triple-A-rating van Moody's en AA+rating van Standard & Poor's.

3. Gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis (HWH)

Het Waterschapshuis heeft de taak om samenwerking tussen ICT en waterschappen te bevorderen. Onder begeleiding van Het Waterschapshuis spannen de waterschappen zich in om de kwaliteit van de digitale dienstverlening te verbeteren. Daarnaast streeft het HWH naar een aanzienlijke kostenbesparing op alle ICT-uitgaven. HWH ondergaat een transitie naar een flexibeler personeelsbestand c.q. kostenstructuur (HWH 2.0). Het hoogheemraadschap volgt dit verbeterproces binnen HWH nauwlettend.

4. Gemeenschappelijke regeling de Regionale Belasting Groep

De Regionale Belasting Groep heft en int sinds 2010 belastingen voor de deelnemende lokale overheden, het hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard, het hoogheemraadschap van Delfland en de gemeenten Delft, Vlaardingen en Schiedam.

5. Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009 (GR)

De GR behartigt en coördineert de belangen van de deelnemende waterschappen rond de bewerking en verwerking van slib en residuen en de gezamenlijke ontwikkelingen in de afvalketen. De kerntaak van de GR is het gezamenlijk behartigen van het aandeelhouderschap in de HVC Groep en het afstemmen van de activiteiten die met of door HVC voor de deelnemende waterschappen worden uitgevoerd.

De GR oefent een actief aandeelhouderschap uit om namens de deelnemende waterschappen een nauwe betrokkenheid bij ontwikkelingen en innovatie in afval- en slibverwerking te borgen. Zeggenschap binnen HVC is niet alleen direct gebonden aan het aandeelhouderspercentage in HVC, maar vooral aan de invulling daarvan. In dat kader wordt geparticipeerd in de Raad van Commissarissen van HVC en maken vertegenwoordigers van de waterschappen deel uit van zowel het bestuurlijk Innovatieplatform als het ambtelijk Kennisplatform van HVC.

6. Gemeenschappelijke regeling AQUON

Het doel van de gemeenschappelijke regeling AQUON is om op het gebied van laboratoriumactiviteiten te komen tot kennisdeling en kennisontwikkeling, vergroting van de

efficiency, vermindering van de kwetsbaarheid, benutting van de mogelijkheden tot continue kwaliteitsborging en kwaliteitsverbetering en versterking van de innovatiekracht.

7. Unie van Waterschappen

De Unie van Waterschappen treedt namens de waterschappen op als vertegenwoordiger naar het parlement, de Rijksoverheid en andere overheidsgerelateerde organisaties, zoals de VNG.

Resultaat

De doelstellingen, prestaties en resultaten van de verbonden partijen geven - met uitzondering van de Unie van Waterschappen en de gemeenschappelijke regeling AQUON - geen aanleiding tot verdere opmerkingen.

1.2.7 Bedrijfsvoering

Op basis van 'artikel 109a Waterschapswet en de Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid Schieland en de Krimpenerwaard' heeft het college de verplichting om periodiek onderzoek te doen naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het gevoerde beleid. Het college heeft bij de programmabegroting 2015 aangegeven onderzoek te doen naar de effectiviteit van de 'bijdrageregeling afkoppelen bestaand verhard oppervlak' en naar de efficiëntie en effectiviteit van de reconstructies aan de regionale waterkeringen. Het onderzoek naar de bijdrageregeling is in de afrondende fase en het onderzoek naar de reconstructies aan de regionale waterkeringen is in het eerste kwartaal van 2016 opgestart. Het streven is om beide onderzoeksrapportages ter kennisgeving aan de verenigde vergadering van juni 2016 aan te bieden.

Personeel en Organisatie

Net als de voorgaande jaren zijn in 2015 het hoogheemraadschap aan de slag gegaan met het realiseren van de HR-visie. Een aantal onderwerpen waarmee in 2014 is gestart, zoals het management developmentprogramma, is in 2015 afgerond.

In 2015 heeft een reorganisatie plaatsgevonden. Dit heeft geleid tot herpositionering van een aantal clusters en teams en is het hoogheemraadschap van drie middelenafdelingen naar twee gegaan. De personele gevolgen bleven met name beperkt tot de afdeling Watersystemen.

In het kader van de nieuwe werkstijl, het activiteitgericht werken en de verbouwing van het kantoor op de Maasboulevard hebben we diverse bijeenkomsten georganiseerd. In het eerste weekend van oktober heeft de verhuizing naar de vijf verdiepingen van de carrousel plaatsgevonden.

Eind 2015 is de strategische personeelsplanning opgepakt, samen met de beoordelings- en beloningsronde. Binnen alle afdelingen zijn de drie belangrijkste ontwikkelingen voor de komende jaren benoemd en is het actuele presteren en potentieel van de medewerkers in beeld gebracht.

Er was organisatiebreed behoefte om diverse bestaande functies te toetsen op de indeling in het functiehuis. Hiermee is 2015 een begin gemaakt. Bekeken is welke verbanden er te leggen zijn tussen bepaalde functies naar vergelijkbare functies binnen ons functiehuis en welk effect de indeling kan hebben op het totale functiehuis. In 2016 wordt de evaluatie functiehuis afgerond.

Personeelsverloop en vacatures	Instroom	17
	Doorstroom	7
	Uitstroom	19
	Vacatures	38

Ziekteverzuim	ZVP	ZMF
	4.10%	1.45

ZVP: Ziekteverzuimpercentage, het percentage verzuimde dagen ten opzichte van het potentieel beschikbare kalenderdagen in de periode.

ZMF: Ziekmeldingsfrequentie, het gemiddeld aantal nieuwe ziektegevallen per werknemer in de periode, omgerekend naar jaarbasis.

Informatieveiligheid en bedrijfscontinuïteit

Informatiebeveiliging wordt samen met het Hoogheemraadschap van Rijnland aangepakt volgens de richtlijnen uit de BIWA (Baseline Informatiebeveiliging Waterschappen). Het Informatiebeveiligingsbeleid is vastgesteld. En voor de sturing op dit onderwerp is een gezamenlijke securityboard opgericht en benoemden beide waterschappen een Security Officer. Op basis van een risicoanalyse is het aantal te nemen maatregelen vastgesteld. Die maatregelen betreffen niet alleen de kantoorautomatisering, maar ook de procesautomatisering. De te nemen maatregelen zijn risicogebaseerd ingepland. De maatregelen met hoge prioriteit zijn grotendeels in 2015 uitgevoerd. Overige maatregelen worden gepland in 2016. Op verschillende manieren is aandacht besteed aan het gewenste gedrag van medewerkers op dit onderwerp. De gedragscode 'Omgang met informatie en ICT-faciliteiten' is vastgesteld en ook is duidelijk vastgesteld welke informatie vertrouwelijk moet worden behandeld. Om toe te zien op de juiste omgang met persoonsgegevens is een Privacy Officer aangesteld.

1.2.8 EMU-saldo

In het kader van een verantwoorde ontwikkeling van de economie en het monetaire stelsel binnen de landen die deelnemen aan de Economische en Monetaire Unie (EMU) is in het verdrag van Maastricht een aantal afspraken gemaakt. Een belangrijke afspraak is dat het EMU-tekort ('overheidstekort') van een lidstaat in principe niet hoger mag zijn dan 3 procent van het Bruto Binnenlands Product (BBP).

Voor 2015 heeft het Rijk bepaald dat het EMU-tekort van de decentrale overheden maximaal 0,5 procent van het BBP mag bedragen. In oktober 2013 hebben de decentrale overheden overeenstemming bereikt over de verdeling van dit EMU-tekort van 0,5 procent van het BBP. Waterschappen mogen maximaal 0,07 procent van deze EMU-ruimte innemen. Iedere overheidsorganisatie krijgt vervolgens een bepaald EMU-tekort toegewezen, de zogenaamde referentiewaarde. In 2015 is de referentiewaarde van het hoogheemraadschap bepaald op € 13,9 miljoen negatief.

EMU-Saldo

bedragen X € 1.000

	Begroting 2015	VJN 2015	Rekening 2015	Rekening 2014
1 EMU-exploitatiesaldo	6.206-	7.244-	3.803-	3.806-
2 Invloed investeringen				
-/- bruto-investeringsuitgaven	43.956	42.860	43.485	53.691
+ investeringssubsidies	30.641	9.900	25.774	22.829
+ verkoop materiële - en immateriële activa	-	-	13	139
+ afschrijvingen	16.571	17.079	17.316	16.037
3 Invloed voorzieningen				
+ toevoegingen aan voorzieningen t.l.v. exploitatie	2.995	2.995	3.372	3.231
-/- onttrekkingen aan voorzieningen t.b.v. exploitatie	-	-	804	-
-/- betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	2.193	3.701	2.934	6.350
+ eventuele externe vermeerderingen van voorzieningen	-	-	-	689
4 Deelnemingen en aandelen				
-/- boekwinst	-	-	-	-
+ boekverlies	-	-	-	-
EMU-saldo	2.148-	23.831-	4.551-	20.922-

Afrondingsverschillen mogelijk

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat het werkelijke EMU-saldo over 2015 uitkomt op een tekort van € 4,5 miljoen. Dat is € 9,35 miljoen lager dan de referentiewaarde¹ en € 19,3 miljoen lager dan de voorjaarsnota. Dit verschil komt vooral doordat de werkelijke investeringssubsidies hoger zijn en doordat het exploitatiesaldo minder negatief is dan begroot.

¹ De EMU-referentiewaarde van het hoogheemraadschap in 2015 bedraagt € 13,9 miljoen negatief. Dit is bepaald door de Unie van Waterschappen

Investerings

Af te sluiten investeringen per 31-12-2015

bedragen x € 1.000

Projectnr.	Projectnaam	Krediet	Realisatie	Saldo
700983	Nazorg toevoerw ateren gemaal Verdoold	25	24	1
700296	Peilfixatie Stolw ijk	738	728	10
700654	Renovatie Kunstw erken 2011	1.092	1.092	0
700848	Renovatie Kunstw erken 2012	400	440	-40
700064	Uitvoeringsmaatregelen stedelijk w aterplan K5-gemeenten	106	106	0
700893	Reconstructie RWK Mjp PPA022 Golfterrein	223	220	2
700787	Reconstructie Benedenkerk, Benedenheul en Schenkel	6.850	4.640	2.210
700938	Reconstructie Lange Tiendw eg	425	375	50
700845	Materieel W&W (Mecalac 8MCR en Ahlmann AZ-95 Zw enklader)	210	210	0
700919	Vervanging w egbruggen Krimpenerw aard 2012 t/m 2014	1.150	1.148	2
700890	Reconstructie RWK Mjp ZPP022 t Weegje	202	200	1
701055	RWK Mjp BLE050/BLE051 Kruisw eg	10	9	1
700966	vervangen mobiele telefonie en datacommunicatie	70	72	-2
700963	Vervangen computer- en storagesystemen 2014	250	252	-2
700965	Vervangen w erkpleksystemen en randapparatuur	30	30	0
700872	Vervangen w egbrug KBR-51	120	124	-4
701063	Veerstalblok verkeersveilig	40	42	-2
700235	Waterschapsverkiezing maart 2015	1.110	1.039	71
700799	Reconstructie RWK Mjp BLE015/016 Dorp West	550	551	-1
700972	Projectleiding ICT	270	277	-7
700535	E-dienstverlening (o.a. NUP maatregelen)	195	182	13
700884	KRW algemeen personeel	128	128	0
700862	Waterkw antiteit Informatie Systeem (W.I.S.)	150	150	0
700930	Vergroten duiker 2e Tocht	99	60	39
701177	Slibstrategiestudie II onderdeel 2e slibcentrifuge Kralingseveer	714	714	0
701088	Financiële bijdrage aan duiker Kruisplein	130	122	8
700539	Reconstructie PWK 2015	415	413	2
700962	Waterkw antiteitmeetnet	140	150	-10
700973	Nazorg dijkversterking Nederlek	603	562	40
700974	Subsidie nazorg dijkversterking Nederlek	-603	-603	0
700723	Robuuste verbinding (duikers) Loet - Berkenw oudse vliet (4.4)	87	87	0
700492	Subsidie PZH Watergebiedsplan Krimpenerw aard	-87	-87	0
700752	Wegbrug Schoonouw ensew eg (maatregel 5.11)	91	91	0
700492	Subsidie PZH Watergebiedsplan Krimpenerw aard	-91	-91	0
		15.840	13.457	2.383

Het saldo van de 31 investeringskredieten en drie opbrengstenkredieten die worden afgesloten en geactiveerd bedraagt € 15,8 miljoen. Ten opzichte van de oorspronkelijke ramingen wordt het totaal onderschreden met circa € 2,4 miljoen (15 procent). Dit wordt vooral veroorzaakt door de investering Reconstructie polderweg Benedenkerk, Benedenheul en Schenkel. In 2014 is de weg tussen Stolwijk en Berkenwoude (Benedenkerkseweg, Benedenheulseweg en Schenkel) gereconstrueerd. De kosten na aanbesteding bleken veel lager dan geraamd. Daardoor zijn de werkelijke kosten veel lager dan het krediet. Er loopt een onderzoek naar de kwaliteit van het geleverde werk. De nazorgfase van dit project is daarom nog niet afgerond.

Bruto investeringen per 31-12-2015

bedragen x € 1 miljoen

	Krediet	Realisatie	Verplichtingen	Saldo
Totaal alle investeringsprojecten	277,6	174,8	26,3	76,5

Van het totale gevoteerde krediet van € 277,6 miljoen resteert per 31 december 2015 nog € 76,5 miljoen. Het totaal van de gevoteerde investeringskredieten die worden afgesloten bedraagt € 15,8 miljoen.

Gerealiseerde uitgaven ten opzichte van de planning per programma 2015

Programma	Gevoteerd Krediet	Totale Realisatie	% realisatie t.o.v. krediet	Stand PB 2015 totaal uitgavenpatroon	Gerealiseerde uitgaven in 2015	% gerealiseerd tov totaal uitgaven patroon PB
1 Waterveiligheid	176.770.600	127.748.860	72%	20.452.000	25.301.412	124%
2 Oppervlakte en grondwater	54.943.564	23.408.262	43%	11.907.000	7.369.779	62%
3 Afvalwaterketen en emissies	16.156.470	10.347.249	64%	4.723.000	4.216.419	89%
4 Wegenbeheer	16.786.555	7.542.390	45%	3.977.000	717.359	18%
5 Omgeving en organisatie en ondersteunende producten	12.968.000	5.730.159	44%	2.894.000	4.117.744	142%
	277.625.189	174.776.920	63%	43.953.000	41.722.712	95%

Bovenstaande tabel toont de gevoteerde kredieten, gerealiseerde uitgaven en het uitgavenpatroon 2015, stand Programmabegroting 2015 van alle lopende projecten per programma.

Programma 1

Het programma scoort na 12 maanden 124 procent. Omdat de uitvoering van de werkzaamheden bij de dijkversterking Bas voorlopen op de planning is in 2015 meer aan de aannemer betaald dan voorzien.

Ook bij de dijkversterking Krimpen loopt de uitvoering voor op de planning, zodat de aannemer meer kosten in rekening kon brengen. Daarnaast zijn er meerwerkopdrachten uitgevoerd. Er zijn ernstige vervuilingen aangetroffen in het uitgebaggerde slib. Daarnaast bleek uit onderzoek dat de ondergrond slapper was dan eerder aangenomen, waardoor de voorgenomen versterking door grondsuppletie vervangen moest worden door het aanbrengen van damwanden.

Programma 2

Het percentage gerealiseerd ten opzichte van het uitgavenpatroon uit de programmabegroting is 62 procent. De grootste achterblijvers zijn:

Investeringsklassen	Stand PB 2015 totaal uitgavenpatroon	Gerealiseerde uitgaven in 2015	% gerealiseerd tov totaal uitgavenpatroon PB	Bijgestelde prognose uitgavenpatroon 2015
Baggeren Ringvaart fase 3	300.000	124.738	42%	
Peilbesluiten en leggers	690.000	184.470	27%	
Renovatie kunstwerken WS	1.245.000	419.706	34%	
Watergebiedsplan	1.826.321	762.281	42%	
Wateropgave 2015	6.729.398	3.814.730	57%	6.909.300

Bij baggeren Ringvaart heeft de aannemer de werkzaamheden te laat opgeleverd. Het hoogheemraadschap heeft de aannemer hiervoor een korting opgelegd. Mede door die korting kon het project met een onderschrijving worden afgesloten.

Bij de uitvoeringsmaatregelen als gevolg van peilbesluiten en leggers liepen verschillende kleinere projecten vertraging op door veelal externe factoren. Zo is het project polder Capelle vertraagd door een noodzakelijk onvoorziene wijziging van het bestemmingsplan.

Vershillende kredieten rondom renovatie kunstwerken WS zijn vertraagd. De renovatie van gemaal 2^e Blok is uitgesteld in verband met afstemming over recente besluitvorming rondom gebiedsontwikkelingen. Een aantal projecten is bewust vertraagd om capaciteit vrij te maken voor projecten die samenhangen met bijvoorbeeld de gebiedsontwikkelingen in de Krimpenerwaard en stagnerende projecten door tegenvallende prestaties van aannemers. Hierdoor was inhoudelijke sturing noodzakelijk. Voorbeelden hiervan zijn de gemalen West-Vlistzijde en Schilthuis.

De vertragingen in het programma Watergebiedsplan hangen vooral samen met vertragingen in het gebiedsproces. Inmiddels ligt er een uitvoeringsovereenkomst en wordt de programmering aangepast.

Binnen Wateropgave 2015 zijn diverse projecten vertraagd. De uitgavenpatronen van een aantal projecten in Rotterdam zijn in belangrijke mate opgesteld op basis van de plannings van de gemeente Rotterdam. Met Rotterdam is veel gerealiseerd. Maar een aantal projecten is vertraagd of kon nog niet worden afgerekend. De grootste afwijking van een project onder regie van het hoogheemraadschap is bij het gemaal Essenburgsingel opgetreden. De afstemming met de complexe omgeving, met daardoor de langere doorlooptijd van de omgevingsvergunning, zorgden voor een vertraging van ruim drie maanden.

Programma 3

De uitgaven zijn uitgekomen op 89 procent. De onderbesteding werd onder andere veroorzaakt door lagere uitgaven in onderstaande projecten. Voor de bijdrageregeling aan gemeenten in het kader van afkoppelen van verhard oppervlak zijn de declaraties voor een lager bedrag ingediend dan vooraf berekend. De renovatie van de persleiding Gouderak is vertraagd omdat er geen minnelijke toestemming kon worden verkregen van één van de landeigenaren. Er wordt uitgeweken naar een ander perceel, waar momenteel de voorbereidingen voor renovatie worden getroffen. Binnen het project Procesautomatisering zijn de uitgaven lager dan begroot, doordat de aanbesteding van enkele onderdelen op Kralingseveer is vertraagd. De oorzaak van de vertraagde uitgaven van gemaal Westergouwe is veroorzaakt door verlate contractering van de opdrachtnemer, waardoor deze later met de werkzaamheden kon starten.

Programma 4

De uitgaven bedragen 18 procent van het uitgavenpatroon. De uitgaven ad € 0,5 miljoen voor het project Duurzaam veilig BAS worden pas begin 2016 betaald. Daarnaast is op het onderdeel reconstructie polderwegen van het geplande uitgavenpatroon voor 2015 ad € 2,6 miljoen slechts € 0,2 miljoen gerealiseerd. De reden is vertraging in de uitvoering van met name de projecten reconstructie Westeinde en Beijerseweg-Noord. Voor beide projecten was in totaal circa € 1,9 miljoen aan uitgaven gepland. Als gevolg van de slappe ondergrond van de Westeinde is het formuleren van de opdrachtbeschrijving lastig. De voorgenomen eis van twintig jaar geen groot onderhoud moest worden losgelaten. In 2015 is een LCC-berekening opgesteld en een zettingsprognose om de overhoogte te berekenen. Bij de reconstructie van de Beijerseweg-Noord was niet gerekend op het verleggen van de waterleiding door Oasen.

Programma 5 (en ondersteunende producten)

Programma 5 is uitgekomen op 111 procent. Ondersteunende producten op 137 procent. De bijdrage aan de brug voor de ontsluiting van het eiland De Groote Zaag was in 2014 voorzien en is in 2015 uitbetaald. De renovatie van kantoor Maasboulevard in ondersteunende producten was geprognostiseerd op € 650.000 en de uitgaven zijn op € 1,4 miljoen uitgekomen door de voortvarende wijze waarop de aannemer met de werkzaamheden is begonnen.

2 Jaarrekening 2015

Algemeen

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, verminderd met subsidies, bijdragen en de cumulatieve afschrijvingen.

Immateriële vaste activa	Afschrijvingsduur
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	5
Verkiezingen	4

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- en vervaardigingsprijs, verminderd met subsidies, bijdragen en de cumulatieve afschrijvingen. Nog te ontvangen subsidies worden niet in mindering gebracht op investeringen, wanneer onvoldoende zekerheid bestaat over de toekenning daarvan. De waarde van de onderhanden werken wordt verminderd met subsidies en bijdragen van derden, ook wanneer de bijdrage hoger is dan de gemaakte kosten. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur. Aan bouwprojecten met een doorlooptijd van minimaal een jaar wordt gedurende de vervaardiging van het actief rente toegerekend aan de vervaardigingsprijs. Met afschrijven wordt begonnen vanaf de eerste maand volgend op de maand waarin het activum in gebruik is genomen. Op gronden wordt niet afgeschreven.

Materiële vaste activa	Aantal jaar afschrijving
Gronden	
Gronden	0
Terreinen	15

Vervoermiddelen	
Voertuigen	7

Machines, apparaten en werktuigen	
Machines en vaartuigen	8
Overig materieel	5

Bedrijfsgebouwen	
Kantoorgebouwen en centrale werkplaatsen	40
Veiligheidsvoorzieningen en inventaris	10
Mechanische- / elektrisch onderdelen	15

Woonruimten	
Dienstwoningen	40

Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	
Primaire waterkeringen	25-40
Overige waterkeringen	10-30
Bouwkundige voorzieningen	40
Mechanische- / elektrotechnische voorzieningen	15
Kunstwerken waterkering	25-30
Watergangen	40
Kunstwerken waterbeheersing	40

Saneringswerkzaamheden waterbodems	40
Gemalen: bouwkundig	40
Gemalen: mechanisch-elektrisch	15
Gemalen: elektrisch	10
Transportsystemen	40
Afvalwaterzuiveringsinstallaties: bouwkundig	40
Afvalwaterzuiveringsinstallaties: mechanisch-elektrisch	15
Afvalwaterzuiveringsinstallaties: elektrisch	10
Rioolgemalen: bouwkundig	40
Rioolgemalen: mechanisch-elektrisch	15
Rioolgemalen: elektrisch	10
Slibverwerkingsinstallaties: bouwkundig	40
Slibverwerkingsinstallaties: mechanisch-elektrisch	15
Slibverwerkingsinstallaties: elektrisch	10
Reconstructiewerkzaamheden wegen	20
Wegbruggen	40
Overige bruggen	30
Vaarwegen en havens	
Vaarwegen en havens	40
Overige materiële vaste activa	
Hardware	5
Software	6

Toelichting:

Voor investeringen die als materiële vaste activa worden aangemerkt is de gebruiksduur van een investering leidend voor de afschrijvingstermijn. Niet voor iedere categorie is één afschrijvingstermijn te hanteren, met name voor uitgaven aan waterkeringen zijn de omstandigheden van een investering bepalend voor de afschrijvingstermijn. Bij sommige categorieën is daarom niet één termijn genoemd maar staan een minimum- en maximumtermijn aangegeven.

De toegepaste afschrijvingsmethoden zijn lineair.

Financiële vaste activa

De kapitaalbelangen, niet zijnde deelnemingen en aandelen, met een duurzaam karakter worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Deelnemingen en aandelen zijn gewaardeerd tegen de historische aanschafprijs.

Vorderingen

De vorderingen worden opgenomen tegen nominale waarde, onder aftrek van de noodzakelijke geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van gemiddelde uitkomsten vanuit het verleden.

De reserves en voorzieningen worden in drie groepsindelingen onderscheiden:

- Algemene reserves
- Bestemmingsreserves
- Voorzieningen

Algemene reserves

De algemene reserves fungeren als algemeen weerstandvermogen en hebben geen specifieke bestemming. De algemene reserves dienen dan ook vooral om eventuele toekomstige tegenvallers van algemene aard te kunnen opvangen. Ze bestaan uit drie bodemreserves voor het watersysteembeheer, zuiveringenbeheer en wegenbeheer.

Bestemmingsreserves

De bestemmingsreserves zijn afgezonderde delen van het eigen vermogen die, in tegenstelling tot de algemene reserves, een vooraf bepaalde bestemming hebben. De bestemmingsreserves bestaan uit:

- Drie tariefegalisatiereserves voor de beheerstaken watersysteem-, zuiverings- en wegenbeheer;
- Afkoopsommen erfpachten;
- Subsidie slibverbrandingsinstallatie;
- Reserve-egalisatie Cross Border Lease (CBL).

Tariefegalisatiereserves

De tariefegalisatiereserves zijn bedoeld om hevige fluctuaties in de tarieven zo veel mogelijk op te vangen. Van jaar tot jaar wordt het verloop van de tariefegalisatiereserves getoetst aan het kostenverloop uit de meerjarenbegroting.

Afkoopsommen erfpachten

De mogelijkheid bestaat om erfpachten voor een periode van twintig tot vijftig jaar af te kopen. Het afkopen van erfpachten is een voortdurend proces, waarbij de ontvangsten jaarlijks wisselen. Het bedrag aan erfpachtcanons dat hierdoor niet wordt ontvangen, wordt jaarlijks - na resultaatbestemming - gecompenseerd door een toevoeging aan de tariefegalisatiereserve watersysteembeheer.

Subsidie slibverbrandingsinstallatie

In de periode van 1992 tot en met 1997 ontving het hoogheemraadschap subsidie voor de bouw van de slibverbrandingsinstallatie tot een totaalbedrag van € 4,5 miljoen. De bijdrage vanuit de reserve is gerelateerd aan de totale afschrijvingsduur van de slibverbrandingsinstallatie van 25 jaar, zoals deze door DRSH Zuiveringsslib nv wordt gehanteerd. Deze bijdrage wordt na resultaatbestemming toegevoegd aan de tariefegalisatiereserve zuiveringenbeheer.

Reserve-egalisatie Cross Border Lease (CBL)

De functie van deze reserve is het afstemmen van kosten en baten van deze constructie. Bijkomend effect is dat deze reserve in zekere mate bijdraagt aan risicodekking. Jaarlijks valt een deel van dit reserve vrij en wordt, na resultaatbestemming, toegevoegd aan de tariefegalisatiereserve zuiveringenbeheer.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gerekend tot het vreemd vermogen en worden gevoed door dotaties ten laste van de exploitatie. Bij voorzieningen gaat het om onzekere verplichtingen, die in de toekomstige jaren onregelmatig gespreid zijn. De voorzieningen zijn tegen nominale waarde opgenomen

Voorziening arbeidgerelateerde verplichtingen

Pensioenvoorzieningen bestuur

Deze voorziening is gevormd door een jaarlijkse dotatie ten laste van de exploitatie om (in de toekomst) pensioen uit te keren aan gepensioneerde hoogheemraden of om aan de verplichting van waardeoverdracht te kunnen voldoen. Ook wordt jaarlijks de hoogte van deze voorziening aan de hand van recente actuariële berekeningen getoetst.

Voorziening wachtgeldverplichtingen

Deze voorziening is gevormd om (in de toekomst) wachtgeld uit te keren aan voormalige bestuursleden en personeel. Jaarlijks wordt de hoogte van deze voorziening getoetst aan de hand van recente actuariële berekeningen.

Voorziening spaarverlof

Deze voorziening is in 2013 gevormd door de opbrengst van gekochte verlofdagen van personeel en dient om (in de toekomst) bij opname van deze verlofdagen de inhuur van menskracht te financieren.

Voorziening baggeren en saneren van waterlopen

Voorziening onderhoudsbaggerwerk

Deze voorziening wordt gevormd door jaarlijkse dotaties ten laste van de exploitatie van de beheerstaak Waterkwantiteitsbeheer om de toekomstige kosten van het baggeren op te vangen.

Voorzieningen overige onderhoudswerkzaamheden

Voorziening onderhoud gemeenlandshuis

Deze voorziening wordt gevormd door een jaarlijkse dotatie ten laste van de exploitatie om de kosten van groot onderhoud van het gemeenlandshuis gelijkmatig over de jaren te laten verlopen. In 2014 is deze voorziening opgeheven.

Resultaatbepaling

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. In afwijking hiervan worden de ontvangen dividenden toegekend aan het jaar waarin ze ontvangen worden. Nog te ontvangen subsidies worden pas verantwoord wanneer harde toezeggingen ontvangen zijn en deze bedragen ook daadwerkelijk ontvangen gaan worden.

2.1 Exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten

Bedragen x € 1.000

Nr.	Omschrijving	Begroting 2015		Rekening 2015	Rekening 2014
		primair	na wijziging		
	Lasten				
2.1	Rente en afschrijvingen	23.836	24.433	24.496	23.382
2.2	Personeelslasten	24.817	25.523	25.520	24.011
2.3	Goederen en diensten van derden	38.647	38.609	37.319	39.165
2.4	Bijdragen aan derden	7.857	7.901	7.704	5.942
2.5	Toevoegingen voorzieningen/onvoorzien	2.995	2.995	3.372	3.231
	Totaal lasten	98.152	99.461	98.411	95.731
	Baten				
3.1	Financiële baten	1.488	1.490	1.528	1.512
3.2	Personeelsbaten	160	370	612	257
3.3	Goederen en diensten aan derden	1.231	1.318	1.659	1.908
3.4	Bijdragen van derden	1.389	1.509	1.404	2.933
3.5	Waterschapsbelastingen	82.491	82.491	83.900	80.984
3.6	Interne verrekeningen	5.187	5.039	5.505	4.331
	Totaal baten	91.946	92.217	94.608	91.925
	Exploitatieresultaat	6.206-	7.244-	3.803-	3.806-

Afrondingsverschillen mogelijk

Exploitatieresultaat

Het saldo van baten en lasten is € 3,8 miljoen negatief. De lasten zijn circa € 1,0 miljoen lager dan begroot en de baten circa € 2,4 miljoen hoger dan begroot. Het exploitatieresultaat is daardoor circa € 3,4 miljoen positiever dan begroot. Onderstaand volgt een toelichting op het resultaat per kosten- en opbrengstsoort.

Rente- en afschrijvingen

De rentekosten zijn € 174.000 lager dan begroot doordat we tegen lagere rentepercentages hebben kunnen lenen. De afschrijvingskosten zijn circa € 237.000 hoger dan begroot doordat projecten die in de tweede helft van 2015 zijn afgerond direct starten met afschrijven, terwijl in de voorjaarsnota is gerekend met afschrijving per 1 januari 2016. Hierdoor vallen de afschrijvingskosten van deze projecten hoger uit dan begroot. Dit is conform het financiële beleid.

Personeelslasten

De totale personeelslasten zijn nagenoeg gelijk aan de begroting. De personeelslasten bestaan uit verschillende componenten; de belangrijkste worden toegelicht.

Personele lasten 2015			
	Budget	Realisatie	Restant
Loonkosten personeel	€ 18.475.855	€ 17.121.516	€ 1.354.339
Sociale premies	€ 4.404.026	€ 4.006.933	€ 397.093
Opleidingen	€ 471.879	€ 403.950	€ 67.929
Loonsom	€ 23.351.760	€ 21.532.399	€ 1.819.362
Inhuur	€ 820.000	€ 2.647.813	€ 1.827.813-
Detachering	€ -	€ 118.478	€ 118.478-
Voormalig bestuur en personeel	€ 415.000	€ 434.512	€ 19.512-
Overige personele kosten	€ 936.144	€ 787.930	€ 148.214
	€ 2.171.144	€ 3.988.733	€ 1.817.589-
Totaal Personele lasten	€ 25.522.904	€ 25.521.132	€ 1.772

Aan loonkosten voor eigen personeel is circa € 1,3 miljoen minder uitgegeven, omdat de formatie wordt gebudgetteerd en de werkelijke bezetting lager is. De vacatureruimte die daardoor ontstaat, kan worden benut voor personeelwerving of het inhuren van inleenkrachten. Minder loonkosten heeft ook effect op de sociale lasten die daardoor lager uitvallen dan begroot.

In 2015 is voor circa € 2,6 miljoen ingehuurd en dat is 12,3 procent van de loonsom. Het inhuurbudget is bestemd voor het inhuren van projectleiders. Het opvangen van werkzaamheden door vacatures en het vervangen van medewerkers bij langdurige ziekte wordt financieel gedekt uit de vacatureruimte.

De overige personeelskosten laten een voordeel zien van circa € 30.000. Er is minder uitgegeven aan Arbo-kosten, werving en selectie en advieskosten personeel.

Goederen en diensten van derden

Aan goederen en diensten van derden is € 1,3 miljoen minder uitgegeven dan begroot. De belangrijkste verschillen zijn:

Voordelig:

- Een voordeel op elektriciteitskosten van circa € 450.000 door genomen maatregelen bij het zuiveren en transporteren van het afvalwater en een te hoge indexering van de budgetten in de meerjarenbegroting. In de voorjaarsnota wordt het budget naar beneden bijgesteld;
- Minder uitgegeven aan advies- en onderzoekskosten: € 230.000;
- Overige dienstverlening: circa € 400.000 is niet benut. Onder andere voor de schouw buitengewoon onderhoud, veiligheidstoets waterkeringen en beheer van transportstelsel;
- Diverse gebruiksgoederen: € 350.000. Er is minder uitgegeven aan onder andere materialen, gereedschappen, onderdelen hulpstukken, arbo, geografische kaarten, kantoorbenodigdheden en dergelijke.
- Leasekosten dienstauto's € 50.000 lagere kosten. De gefaseerde vervanging van het huidige wagenpark (van eigendom naar lease) is vertraagd. Oorzaak hiervan is dat er veel meer tijd nodig was voor afstemming tussen de diverse teams, de bestuurders en de

leasemaatschappij dan gepland. De uitrusting (accessoires en inbouw) van de nieuwe lease voertuigen is per functie bepaald op basis van de werkzaamheden van de berijders, waarbij deze organisatie- breed zoveel mogelijk uniform uitgevoerd is.

Nadelig:

- Een overschrijding op onderhoud derden van circa € 200.000. Onder deze kostensoort vallen onder andere het onderhoud aan gebouwen en terreinen, mechanische installaties, onderhoud watergangen en software;

Daarnaast zijn er binnen de kostensoorten ook andere nadelen. Een nadere toelichting op deze voor- en nadelen staat in het hoofdstuk Programmaverantwoording.

Bijdragen aan derden

De bijdragen aan derden zijn ongeveer € 200.000 lager uitgekomen dan begroot, waaronder:

- de bijdrage aan het hoogwaterbeschermingsprogramma valt € 64.000 lager uit;
- voor de bediening van het Zevenhuizens Verlaat is nog geen bijdrage betaald (begroot € 45.000) aan het Recreatieschap Rottemeren. Hierover zijn nog geen concrete afspraken gemaakt;
- de bijdrage aan het hoogheemraadschap van Delfland ten behoeve van het waterakkoord valt € 35.000 lager uit dan begroot. Bij de voorjaarsnota wordt bepaald of het budget naar beneden wordt bijgesteld;
- minder subsidies toegekend: € 40.000.

Toevoegingen voorzieningen/onvoorzien

De dotatie aan de voorziening pensioenen voormalig en huidige bestuurders is eenmalig verhoogd met € 350.000 op basis van actuariële berekeningen.

Financiële baten

De rentebaten over de leningen die uitstaan bij de Stichting Beheer Registergoederen Schieland (SBRS) zijn iets hoger dan begroot.

Personeelsbaten

Het hoogheemraadschap ontvangt opbrengsten voor het uitlenen van personeel en uitkeringen op grond van sociale wetten. In 2015 waren meer medewerkers gedetacheerd dan voorzien. Daarom zijn de opbrengsten voor het uitlenen van personeel circa € 140.0000 hoger. Daarnaast is er een hogere opbrengst van € 100.000 op grond van de ziektewet (zwangerschap en Wajong).

Goederen en diensten aan derden

Het overschot van circa € 340.000 wordt veroorzaakt door de volgende factoren:

- voor het verwijderen en verwerken van vrijgekomen materiaal tijdens het onderhoud van watergangen heeft de gemeente Rotterdam € 170.000 bijgedragen. Dit bedrag stond echter begroot onder hoofdkostensoort bijdragen van derden;
- op product eigendommenbeheer is circa € 190.000 meer opbrengst gerealiseerd door de afkoop van erfpacht, grondverkoop en diverse rechten;

Bijdragen van derden

De bijdragen van derden zijn € 100.000 lager dan begroot. Dit is het saldo van enerzijds niet ontvangen of gecrediteerde bijdragen en anderzijds ontvangen niet-beraamde bijdragen.

Nadeel:

- een begroot bedrag van de gemeente Rotterdam is geboekt op goederen en diensten aan derden: € 170.000;
- een creditering aan Rijkswaterstaat voor de definitieve schadeafhandeling A20 bij Moordrecht: € 130.000;

Voordeel:

- bijdrage van Rijnland in de kosten voor nieuw intranet: € 38.000.

Waterschapbelastingen

De jaarrekeningcijfers van de RBG geven aan dat circa € 1,4 miljoen meer aan belastingopbrengsten is gerealiseerd dan begroot.

Dit positief resultaat is vooral het gevolg van hogere belastingopbrengsten in de categorieën ingezetenen en huishoudens bij zowel de watersysteemheffing (€ 425.000) als de zuiveringsheffing (€ 678.000). De jaarlijkse bestandsoptimalisatie leidt tot een verbeterde basisadministratie. Daardoor konden meer belastingopbrengsten worden gerealiseerd. De meeropbrengst van € 383.000 in de categorie gebouwd bij watersystemen is het gevolg van de kentering in de ontwikkeling van de WOZ-waarde. De gemiddelde waarde van de woningen stijgt namelijk weer terwijl met een daling rekening is gehouden.

Daartegenover staan lagere belastingopbrengsten (€ 315.000) bij de zuiveringsheffing in de categorie bedrijven als gevolg van het dalen van het aantal vervuilingseenheden. Verwacht wordt dat deze daling zich de komende jaren zal doorzetten. De oorzaken zijn onder andere een stijging van het aantal faillissementen, een toename van de leegstand van bedrijfsgebouwen (winkels/kantoren) en een daling van bedrijfsactiviteiten. Daarnaast wordt vooral door productiebedrijven in het kader van kostenbeheersing de bedrijfsvoering aangepast, wat zich vertaalt in minder lozing. Ook gaan ziekenhuizen meer en meer over op plaatsing van een pharmafilter installatie, waardoor het aantal vervuilingseenheden sterk wordt gereduceerd.

De belastingopbrengsten over oude jaren vallen circa € 315.000 hoger uit. Meer belastingopbrengsten in de categorie gebouwd bij zowel de watersysteemheffing als de zuiveringsheffing als gevolg van de bestandsoptimalisatie.

Interne verrekeningen

De hogere interne verrekening komt hoger uit door de vrijval van de baggervoorziening. De geactiveerde personeelslasten zijn circa € 300.000 lager doordat minder uren op investeringsprojecten zijn geschreven dan begroot.

2.2 Exploitatierekening naar programma's en kostendragers

Bedragen x€1000

Programma's	Begroting 2015		Jaarrekening 2015			
	primair	na wijziging	Totaal	Water-systeem-beheer	Zuiverings-beheer	Wegen-beheer
Programma 1: Waterveiligheid	13.094	12.937	12.719	12.719	-	-
Eigen plannen	364	329	423	423	-	-
Plannen van derden	30	27	11	11	-	-
Beheersinstrumenten waterkeringen	895	856	784	784	-	-
Aanleg en onderhoud waterkeringen	11.515	11.472	11.341	11.341	-	-
Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding	290	252	160	160	-	-
Programma 2: Oppervlakte- en grondwater	25.169	25.744	25.131	24.989	142	-
Eigen plannen	2.374	2.294	2.318	2.176	142	-
Plannen van derden	67	67	61	61	-	-
Beheersinstrumenten watersystemen	1.551	1.497	1.232	1.232	-	-
Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	7.533	7.529	7.739	7.739	-	-
Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems	4.502	4.464	3.613	3.613	-	-
Beheer hoeveelheid water	7.732	8.462	8.806	8.806	-	-
Calamiteitenbestrijding watersystemen	186	188	141	141	-	-
Monitoring watersystemen	1.160	1.140	1.144	1.144	-	-
Inrichting en onderhoud vaarwegen en havens	64	103	77	77	-	-
Programma 3: Afvalwaterketen en emissies	35.856	36.347	35.406	419	34.987	-
Eigen plannen	418	384	460	-	460	-
Plannen van derden	12	11	4	-	4	-
Getransporteerd afvalwater	6.227	6.084	5.906	-	5.906	-
Gezuiverd afvalwater	11.853	12.690	12.091	-	12.091	-
Verwerkt slib	5.100	5.286	5.262	-	5.262	-
Afvalwaterbehandeling door derden	11.125	10.813	10.845	-	10.845	-
Rioleringsplannen en subsidies lozingen	1.003	968	788	394	394	-
Aanpak diffuse emissies derden	118	112	50	25	25	-
Programma 4: Wegenbeheer	3.401	3.541	3.623	-	-	3.623
Eigen plannen	31	28	26	-	-	26
Plannen van derden	23	21	29	-	-	29
Beheersinstrumenten wegen	43	42	35	-	-	35
Aanleg en onderhoud wegen	2.829	2.975	3.113	-	-	3.113
Wegenverkeersregeling en -verkeersveiligheid	474	474	420	-	-	420
Programma 5: Omgeving en organisatie	11.176	11.166	10.824	6.950	3.223	651
Eigen plannen	1.063	1.093	960	903	57	-
Plannen van derden	271	313	306	306	-	-
Keur	497	446	273	213	52	8
Vergunningverlening en advies	1.557	1.581	1.891	1.475	359	57
Toezicht en handhaving	2.317	2.819	2.362	1.886	411	65
Belastingheffing	3.424	3.103	3.134	1.285	1.645	204
Invordering	380	379	354	141	195	18
Bestuur	1.700	1.521	1.711	803	545	363
Externe communicatie	1.085	1.028	949	608	294	47
Algemeen	1.119	1.116	1.116	670	335	111
Totaal nettolasten	88.696	89.735	87.703	45.077	38.352	4.274
Dekking						
Belastingopbrengsten: Watersysteemheffing	40.160	40.160	41.386	41.386	-	-
Belastingopbrengsten: Zuiveringsheffing	37.872	37.872	37.997	-	37.997	-
Belastingopbrengsten: Wegenheffing	4.459	4.459	4.517	-	-	4.517
Totaal belastingopbrengsten	82.491	82.491	83.900	41.386	37.997	4.517
Exploitatieresultaat voor bestemming (tekort)	6.206	7.244	3.803	3.691	355	
Exploitatieresultaat voor bestemming (overschot)						243

Af rondingsverschillen mogelijk

De begroting 2015 na wijziging betreft de stand van de voorjaarsnota 2015.

Programma 4 Wegenbeheer kent een overschrijding van € 83.000 (2,3 procent). In de verenigde vergadering van maart 2015 is de bestuursrapportage 2015 behandeld met daarin opgenomen de toelichting op de overschrijding van dit programma..

2.2.1 Ondersteunende producten

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

Beleidsproduct	Budget	Realisatie	Restant	% restant
BP51 Centraal management	1.885	1.637	248	13%
BP52 Personeel en organisatie	2.025	1.821	204	10%
BP53 Interne voorlichting	118	174	-56	-47%
BP54 Algemeen-bestuurlijke en -juridische ondersteuning	489	722	-233	-48%
BP55 Concerncontrol en financieel beleid	2.429	2.658	-229	-9%
BP56 Informatiebeleid en automatisering	3.332	3.632	-300	-9%
BP57 Huisvesting	1.537	1.606	-69	-4%
BP58 Interne faciliteiten	1.528	1.419	109	7%
BP59 Materieelbeheer	1.377	1.361	16	1%
	14.720	15.030	-310	-2%

Toelichting op financieel resultaat

Centraal management

Lagere doorbelaste personele kosten vanwege de verschuiving van uren naar product waterbeheerplan.

Personeel en organisatie

Op dit beleidsproduct is een overschot van circa € 200.000 door lagere doorberekende personele kosten. Binnen het beleidsproduct zijn niet alle budgetten volledig benut. Enerzijds is er een voordeel van € 150.000 op de budgetten werving en selectie, advieskosten, arbokosten en opleidingskosten. Anderzijds is er een nadeel door een dotatie aan de voorziening wachtgelden van € 85.000.

Interne voorlichting

Hogere overige exploitatiekosten voor het ontwerpen en inrichten van een nieuw intranet. Ook hogere doorberekende personeelkosten doordat meer uren zijn besteed voor het nieuwe intranet.

Bestuurlijke en juridische ondersteuning

In 2015 vroegen een aantal juridische kwesties om bijzondere aandacht. Dit is zichtbaar op dit beleidsproduct. Enerzijds zijn de exploitatiekosten circa € 61.000 hoger door incidentele advieskosten en niet begrote advertentiekosten van de Keur. Daarnaast zijn de doorberekende personeelskosten circa € 170.000 hoger doordat er meer uren zijn besteed aan dit product dan begroot.

Concerncontrol en financieel beleid

Dit beleidsproduct heeft een tekort van ongeveer € 230.000. De belangrijkste redenen zijn de extra gemaakte uren voor de implementatie van Prosa (het nieuwe financieel systeem van het hoogheemraadschap), inzet van extern personeel en advieskosten voor de inkoop en aanbestedingsprocessen.

Informatiebeleid en automatisering

De afschrijvingskosten zijn € 60.000 hoger doordat een aantal afgesloten projecten eerder zijn gestart met afschrijven dan berekend. In de voorjaarsnota 2015 is nog gerekend met afschrijving per 1 januari 2016. Dit eerder starten met afschrijven is conform het financieel beleid.

Het cluster ICT heeft in 2015 een drietal vacatures niet kunnen vervullen. Daarom is personeel ingehuurd. De kosten van inleen zijn echter hoger dan de kosten van eigen personeel. Hierdoor zijn de personeelskosten met circa € 140.000 overschreden. Doordat de afdeling andere vacatures binnen haar teams tijdelijk heeft bevroren is het uiteindelijke tekort beperkt gebleven. Ook de kosten van overige diensten door derden zijn daardoor circa € 100.000 hoger. De onderhoudskosten van hard- en software zijn overigens conform begroting. Verder zijn de telefoonkosten bijna € 70.000 hoger dan begroot doordat er meer toestellen zijn aangeschaft en vervangen dan gebruikelijk. Dit komt door de introductie van de nieuwe werkstijl. Daarnaast zijn er meer mobiele apparaten in gebruik genomen dan gepland. Bijvoorbeeld ter ondersteuning van de schouw en vergunningverlening die nu door een digitaal proces worden ondersteund.

Tot slot zijn de kosten van geografische informatie circa € 84.000 lager dan begroot. De voornaamste reden is de uitvoering van het project modernisering geografisch informatiesysteem IRIS. Het budget is nog gebaseerd op de kosten voor beheer en onderhoud van IRIS. Deze beheeractiviteiten zijn stopgezet en in 2015 dus niet meer uitgegeven. Het project modernisering IRIS omvat de vervanging van de software voor geografische informatie en de implementatie van datamodellen. Als deze activiteiten zijn afgerond (de verwachting is in 2016), kan het budget bijgesteld worden op de nieuwe beheer- en onderhoudskosten.

Huisvesting

Op het beleidsproduct Huisvesting is de realisatie € 120.000 hoger dan begroot. De belangrijkste reden is dat er door de verbouwing en interne verhuizing van het gemeenlandshuis meer uren zijn gemaakt.

Interne faciliteiten

Op dit beleidsproduct zijn de kosten circa € 110.000 lager omdat de budgetten voor leasekosten kopieermachines en aanschaf kantoorartikelen niet volledig zijn benut. Dit is onder andere het gevolg van de ontwikkelingen en maatregelen volgend uit de nieuwe werkstijl. Ook zijn de onderhoudskosten van meubilair en kantoorapparatuur lager door renovatie van het Gemeenlandshuis. Hierdoor is onderhoud van bestaand meubilair en apparatuur uitgesteld. Verder resteert op het budget voor documentatie & informatie nog circa € 55.000. De reden is de vertraging van het project om te komen van analoge naar digitale informatieverzorging. In plaats van uitbesteding aan een extern adviesbureau is samenwerking met het hoogheemraadschap van Rijnland gezocht en gevonden. Sinds november 2015 is een adviseur van Rijnland gestart om het project uit te voeren.

Materieelbeheer

De leasekosten van dienstauto's zijn circa € 50.000 lager. De reden is de vertraging in het vervangen van het huidige wagenpark in eigen beheer door leaseauto's.

2.3 Balans per 31-12-2015

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	31 december 2015	31 december 2014
ACTIVA		
VASTE ACTIVA		
Immateriële vaste activa	13.937	17.805
Materiële vaste activa	210.412	206.161
Financiële vaste activa	4.096	5.572
	228.445	229.538
VLOTTENDE ACTIVA		
Vorderingen	27.250	19.881
Liquide middelen	10	12
	27.260	19.893
Totaal activa	255.705	249.431
PASSIVA		
EIGEN VERMOGEN		
Algemene reserves	5.000	5.000
Bestemmingsreserves	34.176	37.982
Exploitatieresultaat	3.803-	3.806-
	35.373	39.176
VOORZIENINGEN	2.965	3.330
LANGLOPENDE SCHULDEN	153.510	148.644
KORTLOPENDE SCHULDEN	63.857	58.281
Totaal passiva	255.705	249.431

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

2.3.1 Toelichting op de balans

TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2015

VASTE ACTIVA

Bedragen x € 1000

omschrijving	stand 31-dec-14	investering/ desinvestering	overboeking onderhanden werken	afschrijvingen/ aflossingen	bijdragen van derden	stand 31-dec-15
Vaste activa						
Immateriële vaste activa						
Onderzoek en ontwikkeling	-	-	-	-	-	-
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	17.805	1001	-	5.778	-	13.028
Overige immateriële vaste activa	-	1039	-	130	-	909
	17.805	2.040		5.908	-	13.937
Materiële vaste activa						
Gronden en terreinen	11.745	-	-	-	-	11.745
Vervoermiddelen	237	2-	-	136	-	99
Machines, apparaten en werktuigen	815	11-	210	208	-	807
Bedrijfsgebouwen	9.337	-	-	441	-	8.895
Woonruimten	7	-	-	1	-	5
Grond-, weg en waterbouwkundige werken	152.631	1.300	10.929	8.793	-	156.067
Overige materiële vaste activa	6.064	410	116	1.827	-	5.762
	180.836	1.697	12.255	11.408	-	183.380
Onderhanden werken	25.325	39.736	12.255-	-	25.774	27.032
	206.161	41.433		11.408	25.774	210.412
Financiële vaste activa						
kapitaalverstrekkingen aan bedrijven	120	-	-	-	-	120
leningen aan ambtenaren	26	-	-	26	-	-
leningen aan overigen	5.426	-	-	1.450	-	3.976
	5.572	-	-	1.476	-	4.096
Totaal vaste activa	229.538	43.473	-	18.791	25.774	228.445

Begrotingscriterium

Op het niveau van investeringskredieten in 2015 zijn de overschrijdingen binnen de 10 procent gebleven.

VLOTTENDE ACTIVA

	Bedragen x €1000	Bedragen x €1000
	<u>31-dec-15</u>	<u>31-dec-14</u>
<u>Vorderingen</u>		
Deze rekening is als volgt onder te verdelen:		
Debiteuren		
Bedrijfsdebiteuren 1)	1.518	2.451
Belastingdebiteuren RBG	14.969	11.563
Af: voorziening dubieuze debiteuren	<u>2.962</u>	<u>2.258</u>
	<u>12.007</u>	<u>9.305</u>
	13.525	11.456
Overlopende activa		
Nog te ontvangen inkomsten	13.337	7.399
Vooruitbetaalde kosten	386	1.006
Diversen	<u>2</u>	<u>20</u>
	<u>13.725</u>	<u>8.425</u>
Totaal vorderingen en overlopende activa	<u><u>27.250</u></u>	<u><u>19.881</u></u>

1) Voor de invordering van deze debiteuren zijn de daartoe geëigende maatregelen genomen.

Liquide middelen

Het totaal van deze post is als volgt gespecificeerd:

Kas	3	4
Banken	7	8
Overige rekeningen-courant	<u>-</u>	<u>-</u>
Totaal liquide middelen	<u><u>10</u></u>	<u><u>12</u></u>

EIGEN VERMOGEN

Het eigen vermogen is als volgt samengesteld:

Bedragen x €1000

omschrijving	stand 31-12-14	vermeer- ingen	verminder- ingen	stand 31-12-15 vóór bestemming	exploitatie- resultaat	stand 31-12-15 na bestemming
<u>Algemene reserves</u>						
Bodemreserves						
watersysteembeheer	2.500	-	-	2.500	-	2.500
zuiveringsbeheer	2.000	-	-	2.000	-	2.000
wegenbeheer	500	-	-	500	-	500
Totaal algemene reserves	5.000	-	-	5.000	-	5.000
<u>Bestemmingsreserves</u>						
Tariefegalisatiereserve						
watersysteembeheer	18.126	93	2.679	15.540	3.662-	11.878
zuiveringsbeheer	9.870	-	906	8.964	156-	8.808
wegenbeheer	3.404	-	34	3.371	243	3.614
	31.401	93	3.619	27.875	3.575-	24.299
Afkoop erfpacht	5.568	12	93	5.487	29-	5.458
Subsidie slibverbrandingsinstallatie	903	-	181	722	181-	541
Egalisatiereserve cross border lease	110	-	18	92	18-	74
Totaal bestemmingsreserves	37.982	105	3.911	34.176	3.803-	30.372
TOTAAL EIGEN VERMOGEN	42.982	105	3.911	39.176	3.803-	35.372

VOORZIENINGEN

De voorzieningen zijn als volgt samengesteld:

Bedragen x €1000

omschrijving	stand 31-12-14	vermeerderingen		verminderingen		stand 31-12-15
		interne	externe	interne	externe	
Voorziening voor arbeidsgerelateerde verplichtingen	2.663	743	-	-	441	2.965
Voorzieningen voor baggeren en saneren van waterlopen	667	2.630	-	804	2.493	-
Totaal voorzieningen	3.330	3.373	-	804	2.934	2.965

Bedragen x €1000

31-dec-15

Bedragen x €1000

31-dec-14

LANGLOPENDE SCHULDEN

Geldleningen bij binnenlandse banken

Saldo per 1 januari	148.644	122.938
Saldo langlopende schulden < 1 jaar	<u>14.294</u>	<u>17.656</u>
	162.938	140.595
Bij: afgesloten geldleningen	20.000	40.000
Af: aflossingen	<u>14.294-</u>	<u>17.656-</u>
Saldo per 31 december	168.644	162.938
Af: aflossingsverplichtingen korter dan 1 jaar	<u>15.134-</u>	<u>14.294-</u>
Saldo per 31 december	<u>153.510</u>	<u>148.644</u>
Totaal langlopende schulden	<u><u>153.510</u></u>	<u><u>148.644</u></u>

De rentelasten voor de geldleningen bedroegen voor 2015 €5,8 miljoen.

KORTLOPENDE SCHULDEN

De specificatie luidt als volgt:

Kasgeldleningen

Rekening-courant		10.000		0
Nederlandse Waterschapsbank N.V.		12.843		18.637
Crediteuren		7.051		9.632

Belastingen, sociale - en pensioenpremies

Omzetbelasting 4e kwartaal	3-		78	
Loonheffing	1307		1248	
Sociale - en pensioenpremies	235		276	
		1.539		1.602

Overlopende passiva

Vooruitontvangen inkomsten	35		3	
Nog te betalen kosten	17.270		14.111	
Aflossingsverplichtingen langlopende geldleningen (< 1jaar)	15.134		14.294	
Diversen	15-		1	
		32.424		28.410
Totaal kortlopende schulden en overlopende passiva		63.857		58.281

m.b.t. alle toelichtingen: afrondingsverschillen zijn mogelijk

2.3.2 Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Cross Border Lease

Op 1 oktober 1998 is door het Zuiveringsschap Hollandse Eilanden en Waarden (ZHEW) een Cross Border Lease-transactie (CBL) afgesloten met investeerders en banken in de Verenigde Staten. Deze transactie betreft een overeenkomst voor de verhuur en huur van twintig rioolwaterzuiveringsinstallaties, waarmee in 1998 een financieel rendement is behaald van circa € 15 miljoen. Met dit bedrag is een reserve CBL gevormd van waaruit gedurende twintig jaar een bedrag vrijvalt ten gunste van het beleidsproduct zuiveren van afvalwater.

De Cross Border Lease-overeenkomst is dusdanig opgezet dat hierdoor geen verstoring van de bedrijfsvoering plaatsvindt en dat hieruit geen nieuwe financiële consequenties ontstaan. Het beheer en onderhoud en verzekering van betreffende CBL-installaties vindt op een zelfde wijze plaats als voor installaties die niet onder de CBL vallen. Daarnaast is er de verplichting tot periodieke rapportage aan de investeerders en banken in de Verenigde Staten.

In verband met de splitsing van het beheersgebied van het Zuiveringsschap heeft het Waterschap Hollandse Delta zich voor 100 procent garant gesteld tegenover de investeerders en banken voor alle rechten en plichten voortvloeiend uit de CBL-transactie. Daarnaast is een CBL-overeenkomst gesloten tussen het waterschap Hollandse Delta, het hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard en het waterschap Rivierenland over de verdeling van aansprakelijkheden en beheersafspraken.

Voor Cross Border Lease zijn garanties afgegeven voor alle uit de transactie voortvloeiende verplichtingen. Bij het afsluiten van het Cross Border Leasecontract zijn sublease verplichtingen aangegaan voor een totaalbedrag van € 290 miljoen. Die zijn volledig zijn gedekt met deposito's.

De verdeling van de aansprakelijkheden tussen de drie rechtsopvolgers van het ZHEW gebeurt op basis van het geïnvesteerde vermogen en is als volgt:

	verdeling aansprakelijkheid	sublease verplichtingen
Hollandse Delta	84,00%	€ 243.600.000
Rivierenland	13,20%	€ 38.280.000
Schieland en de Krimpenerwaard	2,80%	€ 8.120.000
		<u>€ 290.000.000</u>

De genoemde aansprakelijkheidspercentages dienen te worden aangepast wanneer één of meer installaties niet meer aan de CBL zouden zijn onderworpen.

Uniform Commercial Code-filings: Volgens wetgeving in de Verenigde Staten moeten alle financiële transacties worden vastgelegd / gedeponereerd bij de staat waar deze transactie heeft plaatsgevonden. In 1998 is dat ook gebeurd. Deze deponering moet iedere vijf jaar gecontinueerd worden. Dat is in zowel 2003 als 2008 gebeurd. Ook in 2013 zijn de UCC-filings voor de komende vijf jaar tijdig gecontinueerd.

Garantstellingen

Garantstelling N.V. HVC

Per 1 januari 2010 is DRSH Zuiveringsslib N.V. gefuseerd met N.V. HVC. Ingeval van aansprakelijkstelling in verband met de garantstellingovereenkomst gesloten met de Nederlandse Waterschapsbank NV, is de volgende verdeelsleutel overeengekomen:

Hoogheemraadschap van Rijnland	31%
Waterschap Hollandse Delta	28%
Hoogheemraadschap van Delfland	24%
Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard	10%
Waterschap Rivierenland	7%

Het restantbedrag van de geldleningen bedraagt per 1 januari 2015 € 45,4 miljoen. Per 31 december 2015 is dit € 42,1 miljoen.

Garantstelling Regionale Belasting Groep (RBG)

De deelnemers van de RBG staan gezamenlijk garant voor de juiste betaling van rente en aflossing, boeten en kosten van de door de RBG af te sluiten langlopende leningen, kasgeldleningen en in rekening-courant op te nemen gelden, naar verhouding van de bijdrage van de deelnemers op 1 januari van het jaar waarin de rente en aflossing verschuldigd is, ter waarde van:

Hoogheemraadschap van Delfland:	47,6%
Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard:	23,8%
Gemeente Delft:	12 %
Gemeente Vlaardingen:	8,2%
Gemeente Schiedam:	8,4%

Het totaalbedrag van de kortlopende en langlopende schulden is eind 2015 ongeveer € 9,59 miljoen.

Garantstelling Stichting Beheer Registergoederen Schieland (SBR)

Het hoogheemraadschap heeft zich garant gesteld voor het saldo in rekening-courant van SBR bij de Nederlandse Waterschapsbank.

Garantstelling AQUON

Het hoogheemraadschap heeft zich garant gesteld voor het saldo in rekening-courant van AQUON bij de Nederlandse Waterschapsbank en voor de aangetrokken langlopende leningen. Het totale bedrag van de kortlopende en langlopende schulden is eind 2015 € 10,2 miljoen.

Garantstelling Unie van Waterschappen

Het hoogheemraadschap heeft zich garant gesteld voor een doorlopend krediet van de Unie van Waterschappen bij de Nederlandse Waterschapsbank. Het krediet mag maximaal € 2 miljoen zijn.

Meerjarige verplichtingen

Lopende projecten

Binnen de lopende projecten zijn verplichtingen aangegaan met leveranciers voor een bedrag van circa 26,3 miljoen. Nog te ontvangen subsidies van derden bedragen naar verwachting € 19,4 miljoen.

Exploitatie

Op basis van de nog doorlopende meerjarige contracten in het financieel systeem zijn verplichtingen aangegaan met leveranciers voor een bedrag van circa € 2,3 miljoen.

Risico's 2015

In de risicoparagraaf wordt een aantal zaken vermeld, waarover bij het samenstellen van deze jaarrekening nog (financiële) onzekerheid bestaat en waarvan de uitkomst van invloed kan zijn op het jaarresultaat.

Juridische procedures

Herverkiezing 2004

De kosten van de herverkiezing 2004 zijn geclaimd bij de veroorzaker van deze herverkiezing. Overigens heeft dat een geringe financiële impact: circa € 150.000 plus de proceskosten: circa € 15.000. De kans op een nadelig effect van het imago het hoogheemraadschap is naar verwachting gering. Eind september 2014 is de veroorzaker in het ongelijk gesteld door het Hof in Amsterdam. De veroorzaker heeft inmiddels cassatie ingesteld bij de Hoge Raad.

Dijkversterking BAS

Met de voltooiing van de dijkversterking BAS ziet het hoogheemraadschap zich geconfronteerd met een schadeclaim van de aannemingscombinatie. De combinatie meent recht te hebben op vergoeding van meerwerk, stagnatieschade en inefficiëntieschade. Daartegenover staat de claim van het hoogheemraadschap op de aannemingscombinatie in verband met het niet (correct) nakomen van haar contractuele verplichtingen.

Kade Ringvaart Moordrecht

Mogelijke juridische procedure door een familie in Moordrecht naar aanleiding van hun claim van medeverantwoordelijkheid voor het verzakken van hun woning. Dit als gevolg van werkzaamheden.

Wegconstructie tussen Stolwijk en Berkenwoude

Mogelijke juridische procedure naar aanleiding van een discussie met een aannemer dat deze niet de kwaliteit heeft geleverd die het hoogheemraadschap had gevraagd.

Gemaal Verdoold

Het gemaal Verdoold is in 2015 opgeleverd. Er loopt een juridisch geschil met de aannemer van dit project. Het hoogheemraadschap heeft de zaken juridisch zorgvuldig voorbereid. De uitkomst van dit geschil is onzeker.

Bijdragen aan renovaties zuiveringstechnische werken door derden

Op basis van overeenkomsten draagt het hoogheemraadschap bij aan de exploitatie en renovatie van sommige zuiveringstechnische werken van gemeenten of andere waterschappen. Er is een substantiële kans dat vanuit deze partijen in een laat stadium afwijkingen van de geraamde kosten of planning worden gemeld. Hierdoor kan bijstelling van de investeringsplanning of een extra kredietaanvraag noodzakelijk zijn.

2.4 WNT-verantwoording

Op 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op het hoogheemraadschap van toepassing zijnde regelgeving: het algemene WNT-maximum.

Het bezoldigingsmaximum in 2015 voor het hoogheemraadschap is € 178.000. Het weergegeven toepasselijke WNT-maximum per persoon of functie is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening van de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte.

Bezoldiging topfunctionarissen:

	M.J.H. van Kuijk
Functie(s)	secretaris-directeur
Duur dienstverband in 2015	1/1 - 31/12
Omvang van het dienstverband (in fte)	1,0
Gewezen topfunctionaris?	nee
Dienstbetrekking	ja
Bezoldiging	
Beloning	€ 126.574
Belastbare onkostenvergoedingen	€ 827
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 15.404
Totaal bezoldiging	€ 142.805
Toepasselijk WNT-maximum	€ 178.000
Motivering indien overschrijding norm	n.v.t.

Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen die in 2015 een bezoldiging boven het toepasselijke WNT-maximum hebben ontvangen, of waarvoor

in eerdere jaren een vermelding op grond van de WOPT of de WNT heeft plaatsgevonden of had moeten plaatsvinden. Er zijn in 2015 geen ontsluitingen aan overige functionarissen betaald die op grond van de WNT dienen te worden gerapporteerd.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2015 van het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard te Rotterdam gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2015 en de exploitatierekening 2015 met de toelichtingen, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het dagelijks bestuur

Het dagelijks bestuur van het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met het in Nederland geldende Waterschapsbesluit. Deze verantwoordelijkheid houdt onder meer in dat de jaarrekening zowel de baten en lasten als de activa en passiva getrouw dient weer te geven en dat de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. Rechtmatige totstandkoming betekent in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving, waaronder verordeningen.

Het dagelijks bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de rechtmatige totstandkoming van baten, lasten en balansmutaties mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden, het Waterschapsbesluit en het controleprotocol WNT. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, alsmede voor de rechtmatige totstandkoming van baten, lasten en balansmutaties, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van het waterschap.

Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en van de redelijkheid van de door het dagelijks bestuur van het waterschap gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves. Op basis van artikel 2 lid 7 Bado is deze goedkeuringstolerantie door de bestuur bij besluit van 20 oktober 2009 vastgesteld. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn. Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de toleranties gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel betreffende de jaarrekening

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2015 als van de activa en passiva per 31 december 2015 in overeenstemming met het Waterschapsbesluit.

Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2015 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving, waaronder verordeningen.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge artikel 109, derde lid, onderdeel d, van de Waterschapswet vermelden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening.

Amsterdam, 23 mei 2016

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. B. Minks RA

Vaststelling

Dijkgraaf en hoogheemraden van Schieland en de Krimpenerwaard verklaren zich met vorenstaande rekening, evenals de daarbij behorende toelichtende bescheiden akkoord en doen daarvan verantwoording aan de Verenigde Vergadering van het hoogheemraadschap.

Rotterdam, 17 mei 2016

secretaris-directeur,
M.J.H. van Kuijk

dijkgraaf,
mr. J.H. Oosters

Aldus vastgesteld door de verenigde vergadering van Schieland en de Krimpenerwaard.

Rotterdam, 29 juni 2016

De secretaris-directeur,
M.J.H. van Kuijk

De voorzitter,
mr. J.H. Oosters